

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 13

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΡΜΗΣΙΝ ΤΩΝ ΞΕ-
ΡΟΚΗΡΥΚΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ...

Ἡ ἐντολή ἐδόθη ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον.
Ἐπρεπε καμμιά πενηνταριά Ἱεροκήρυκες καὶ Πνευματικοὶ νὰ
πάρουν τὸν δρόμο πρὸς τὴν ἐπαρχία. Καὶ τὸν πῆραν...

Θεοκίνητη πορεία! «Πορευθέντες μαθητεύσατε...». Ἐτσι διέ-
ταξεν ὁ πρῶτος, ὁ ἀκούρατος Ὀδοιπόρος τῶν ψυχῶν, ὁ Κύριος.

Εὐλογημένη πορεία! «Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζο-
μένων τὴν εἰρήνην...», εἶπε κάποτε ὁ Παῦλος, πὸν ἡ ζωὴ του
ἦταν συνυφασμένη μὲ τέτοιες ἱερὲς πορεῖες σ' Ἀνατολὴ καὶ
Δύσι.

Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ σὲ μιὰ περιοχὴ
τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Ὅλοι τοὺς στὸ πλευρὸ τῶν Σεβασμιωτά-
των Μητροπολιτῶν. Καὶ μὲ τὴν καθοδήγησί των νὰ ριχτοῦν στὴ
δουλειά. Νὰ βρεθοῦν ἔστω γιὰ λίγο στὰ χωριά. Στὰ κοντινὰ καὶ
στὰ πιὸ μακρυνὰ. Δίπλα στὶς πονεμένες ψυχές.

Ἀξέχαστη Σαρακοστή!

Χωρὶς χρονοτριβές. Ἡ εὐλογία τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἓνα
γράμμα συστατικὸ στὸ χέρι. Ἐμπρός, λοιπόν, γιὰ δουλειὰ στὰ
χωριά.

Συναγεμὸς στὸ χωριό. Χτυποῦν οἱ καμπάνες. Φωνάζει ὁ
ντελάλης. Εἰδοποιεῖ ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιὰ του. Κι' ἓνας ἄγνω-
στος παππᾶς τριγυρνᾷ στὸ χωριό. Καλησπερίζει τὶς γυναῖκες,
πὸν πλέκουν στὶς ἀλόπορτες. Κάνει τὴν πρώτη ἐπαρῆ μὲ τὶς
ἄγνωστες ψυχές.

Τὸν βλέπουν οἱ χωρικοὶ τὸν ἄγνωστο, μὰ τόσο γλυκομίλητο
παππᾶ. Κι' ἀποροῦν. Καὶ μαθαίνουν γρήγορα τὸ νέο τοῦ χωριοῦ.
«Μᾶς ἐπεσκέφθη Πνευματικὸς. Θὰ βγάλῃ λόγο στὴν Ἐκκλησία.
Σὲ λίγο ὅλοι πρέπει νὰ μαζευτοῦν».

Και οἱ καμπάνες ἐξακολουθοῦν νὰ στέλνουν τὰ γλυκώχημα μινυμάτα ὡς πέρα, στὸν κάμπο. Τίς χτυποῦν τὰ παιδιὰ, ὅσο μποροῦν πιὸ δυνατά.

— «Κάνε Θεέ μου, αὐτὸς ὁ ἦχος ν' ἀντιλαλήσῃ στὶς καρδιῶν χωρικῶν. Νὰ ξεχάσουν τὴν κούρασί τους. Νὰ ἔλθουν ν' ἀκούσῃ σουν δύο λόγια!»

Εἶναι προσευχή, πὸν βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιά. Γιατὶ βλέπει τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ στὴν τρομερὴ του κατάπτωσι. Στὸ πηχτὸ σκοτάδι. Στὴν παγωμένη ἀδιαφορία. Ἀπορροφημένον στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Χωρὶς ἐνδιαφέρον γιὰ πνευματικὴ κατάρτισι. Χωρὶς ψυχικὰ προβλήματα. Κυριακὴ δὲν τὸν βλέπεις στὴν ἄμορφη Ἐκκλησιά του γιὰ νὰ λατρεύσῃ τὸ Θεό. Θὰ τὸν δῆς ὅμως στὸ καφενεῖο. Καὶ στὸ χωράφι. Καὶ στὴν πολιτεία, γιὰ νὰ πουλήσῃ τὰ προϊόντα του. Ὅχι στὴν Ἐκκλησία...

Οἱ καμπάνες χτυποῦν. Συναθροίζονται ἀρετοὶ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ περιέργεια. Οἱ λίγοι ἀπὸ δῖπα γιὰ ν' ἀκούσῃ σουν δύο λόγια θεϊκά.

...Τὸ κήρυγμα μόλις ἄρχισε. Ἡρεμα καὶ στοργικὰ πέφτει στὶς ψυχές τους. Τὸ θαμπὸ φῶς τῶν καντηλιῶν κάνει νὰ ξεχωρίζουν μόλις τὰ πρόσωπα μέσα στὸ σκοτάδι. Μὰ τὸ πνευματικὸ φῶς, πὸν ξεπηδᾷ ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, καταναγάζει τίς καρδιές τους. Καὶ νέος κόσμος φωτίζεται ἐμπρὸς τους. Ὁ κόσμος τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ. Εἶχαν ἀκούσει ἀπὸ τοὺς παλαιότερους γι' αὐτὸν τὸν κόσμο. Ἀκόμα καὶ στὸ Σχολεῖο. Μὰ ἦταν πλέον μιὰ ξεθωριασμένη εἰκόνα αὐτοῦ ὁ κόσμος. Μὰ τώρα ζωντανεῖ ἐμπρὸς τους. Ζωντανεῖ οὖν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοὶ. Καὶ σκέπτονται. Καὶ ἀποφασίζουν. Ἐνας ἀγῶνας μέσα τους ἀρχίζει, καθὼς δέχονται σὰν ἀνοιξιὰτικες δροσοσταλίδες τίς εὐαγγελικὲς ἀλήθειες.

...Τὸ κήρυγμα τέλειωσε μὲ τὴν σαφῆ καὶ ξεκάθαρη ἀνακοίνωσι. — «Θὰ τρέξετε νὰ ἐξομολογηθῆτε. Ἀπόψε τὸ βράδυ θὰ ἔλθουν οἱ ἄνδρες καὶ ὅσοι πᾶνε στὶς δουλειές. Οἱ ὑπόλοιποι αὖριο τὸ πρωτὶ καὶ ὄλη τὴν ἡμέρα».

...Τὴν ἄλλη μέρα στὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ. — Τὸ μάθατε; Πῆγε κι' ὁ Κωστῆς νὰ ἐξομολογηθῆ. — Μπράβο του. — Ὁ Θεὸς νὰ τὸν φωτίσῃ. Εἶχε πάρει πολὺ τὸν κατήφορο. — Λένε ὅτι ὁ πνευματικὸς ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τὰ μεσάνυχτα. Ἐομολογοῦσε πέντε ὥρες συνέχεια. Καὶ δὲν τοὺς τέλειωσε ὅλους. Μερικοὶ προτίμησαν νὰ μὴν πᾶνε στὴ δουλειὰ σήμερα. Θὰ πᾶμε κι' ἐμεῖς. Τί καθόμαστε; Ὁ Θεὸς ἦρθε στὸ χωριὸ μας. Ἐτσι δὲν εἶναι;»

Και τρέχουν αδρόμητα στον πνευματικό. Γονατίζουν. Άνοιγουν την καρδιά τους. Δακρύζουν. Πρώτη φορά στη ζωή τους εξομολογούνται. "Άνδρες, γυναίκες, παιδιά, μεσόκοποι και γέροι...

Πρώτη φορά!... Κι' αυτοί ακόμα που έφαγαν στον κόσμο τούτο τον μισόν αιώνα... Πρώτη φορά! Τι κρῖμα!... αλλά και τί εὐτυχία!...

Και μετά την εξομολόγησι προβάλλει μεγαλόπρεπα ο πραγματικός άνθρωπος. Η σκουριά των παθῶν πέφτει από την ψυχή τους. Και ο κρυμμένος θησαυρός άχτινοβολεί. Και ξανάρχονται στον έαυτό τους. Σάν τον άσωτο...

— «Τόσα χρόνια χαμένα! Τώρα μόλις ζῶ στ' αλήθεια». "Έτσι έβεβαίωσε ένα είκοσιπεντάχρονο παληκάρι, καθώς έβγαине από την εξομολόγησι. Πήγε δειλός και φοβισμένος στον Πνευματικό. Και φεύγει χαρούμενος και δυνατός. Και άποφασισμένος να ακολουθήση στη ζωή του τις νέες γραμμές, που πήρε στην εξομολόγησι. Να γίνη δημιουργικός παράγων στο χωριό. Να βοηθήση όλα τα παραστρατημένα παιδιά να βρουν το δρόμο που'χασαν. Τον δρόμο του Χριστού. Να χτυπήση χωρίς συμβιβασμούς το σάπιο και την άμαρτία μέσα του και γύρω στο περιβάλλον.

Αυτήν την κατεύθυνσι του έδωσε ο Πνευματικός. Και πρέπει να'ναι ή καλύτερη. Τι άλλο θέλει το χωριό; Ζωντανός άνθρωπος. Που να'ναι πρόθυμοι κι' έτοιμοι να πλαισιώνουν και να στηρίζουν κάθε έκπολιτιστική προσπάθεια της φιλανθρωπίας, στρατιῶτες γενναίοι. Και τῆς εργασίας άκαταμάχητοι σημαioφόροι. Και τῆς πνευματικῆς ζωῆς θερμοί υποστηρικτές.

Ο Πνευματικός είδε τους χωρικούς χωρίς πνοή. Τα νειάτα άπογοητευμένα. Χωρίς δουλειά. Χωρίς ένθουσιασμό για δρᾶσι. Σκυμμένα όλημερίς στο τάβλι. Τῶχον ρίξει στο ρακί. Και στο «Χτυποκάρδι». Και τώρα με τῆ σειρά τους : "Ο μαρasmus. Οι γκρίνιες και οι άνηθικότητες. Και κινούνται μέσα στον κόσμο τῆς φαντασίας τους. Λαχταρούν την μετανάστευσι στην πρωτεύουσα...σέ ξένες χώρες...όπουδήποτε. Σ' αυτό βρίσκουν τῆ λύσι του προβλήματος.

Άλλ' ο Πνευματικός θέλει να βρῆ τῆ σωστή λύσι. Και να τους βοηθήση. Το δρᾶμα είναι βαθύτερο. Είναι ψυχικό. Ο κόσμος του χωριού έμεινε χωρίς κήρυγμα από αρκετό καιρό. Και σήμερα δεν γνωρίζει χριστιανική διαφώτισι. "Έπεσαν και πάνω του τόσο εκμεταλλευτές. Και ο έχθρός παρεβίασε την καστρόπορτα τῆς ψυχῆς του και έκλεψε τον άτίμητο θησαυρό, την πίστι του, τα ιδανικά του.

Και ο Πνευματικός γεμάτος στοργή έσκυψε πάνω στην κρῖσι αυτή. Ωμίλησε με πόνο. Με κατανόησι. Μερικῆς φορές και με

ΑΠΟ ΤῚ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΟΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

§ III.

Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν κρίσιμη στιγμή, ποὺ ἐκεῖνος μὲν ἀδιάκοπα μὲ παρακαλοῦσε, κ' ἐγὼ δὲν ὑποχωροῦσα, κάποια φήμη ποὺ ἐκυκλοφόρησε ξαφνικά, μᾶς ἀναστάτωσε καὶ τοὺς δύο μας. Καὶ ἡ φήμη αὐτὴ ἦτανε, ὅτι

ἀσστηρότητα τοὺς ἔφερε ἀρκετὰ παραδείγματα. Τοὺς ἐχάρισε καὶ ἀρκετὰ βιβλία.

Ἐνθουσιάστηκαν οἱ πολλοί. Πῆραν ἀποφάσεις. "Ἐδωσαν ὑποσχέσεις. — «Καινούργια ζωὴ θ' ἀρχίσουμε» τὸ σύνθημά τους.

Καὶ ὁ Πνευματικὸς φεύγει γιὰ τὸ γειτονικὸ χωριό. Ἀνεβασμένος σὲ ταπεινὸ γαϊδουράκι κατηφορίζει πρὸς τὸν κάμπο. Ἐάφνου μιὰ παιδικὴ φωνή, ποὺ τὴν συνοδεύει ἕνα κουνουνάκι, ἴσως τὸ σχολικό, διασχίζει τὸν ἀέρα. — «Ἀπόψε τὸ βράδυ θὰ παίξῃ θέατρο, «Ἡ γέφυρα τῶν στεναγμῶν»... Νὰ πᾶτε ὅλοι...».

Καὶ τώρα ἀναρωτιέται ὁ Πνευματικὸς. Τί θὰ κάνουν οἱ χωρικοὶ ποὺ ἐνθουσιάστηκαν, ποὺ ὑποσχέθηκαν, ποὺ...ποὺ.... Ὁ σπόρος οἴχτηκε στὶς καρδιές τους. Ὁ Θεὸς θὰ βρέξῃ πλοῦσια τὴ χάρι του. Ἄλλὰ ποῦ εἶναι ὁ γεωργὸς ποὺ θὰ τὸν καλλιεργήσῃ; Ποιὸς θὰ συνεχίσῃ τὴ δουλειὰ τοῦ Πνευματικοῦ;

Νὰ τὸ τρομερὸ πρόβλημα ποὺ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀποφασιστικά. Νέοι γεωργοὶ γιὰ τὸ «γεώργιον» τοῦ Κυρίου. Νέοι ἐργάτες νὰ δουλέψουν γιὰ τὶς ψυχές τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον.

Πολλές προσπάθειες ἔγιναν μέχρι τώρα. Νόμοι καὶ φροντιστήρια. Καὶ ἱερατικὲς σχολές. "Όλα μὲ ἐνθουσιασμό καὶ αὐτοθυσία. Ἄλλὰ ποῦ εἶναι οἱ ἐργάτες; Οἱ ἐμπνευσμένοι ἱερεῖς; Εἶναι ἕνα πρόβλημα δεινόν. Καὶ ἐπιβάλλεται ἐπιστράτευσίς προσευχῆς πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ μαζὶ μὲ ὅλα τὰ μέτρα. Καὶ οἱ κληρικοὶ θὰ ἀναδειχθοῦν σὰν κορμὸς θερμῆς προσευχῆς ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. «Κύριε ἀνάδειξον ἐμπνευσμένους κληρικούς». Καὶ Ἐκεῖνος θὰ ἀναδείξῃ. Καὶ θὰ τοὺς στείλῃ σὲ πόλεις καὶ χωριά.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ

πρόκειται νὰ μᾶς προβιβάσουν στὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Μόλις λοιπὸν τὴν ἄκουσα τὴ διάδοσιν αὐτῆ, ἐμένα μῆπιασε τρομάρα καὶ σαστισμάρα. Τρομάρα μὲν μήπως, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω, πιασθῶ. Σαστισμάρα δέ, γιατί διαρκῶς ἀναζητοῦσα, ἀπὸ ποῦ τοὺς ἦλθε τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, νὰ βάλουνε κάτι τέτοιο στὸ νοῦ τους γιὰ μᾶς. Γιατὶ ἀποβλέποντας στὸν ἑαυτό μου, δὲν εὔρισκα νάχω τίποτα, ποῦ ν' ἀξίζῃ τὴν τιμὴν ἐκείνη.

Αὐτοσδὰ ὅμως ὁ γενναιόψυχος ἦλθε καὶ μὲ βρῆκεν ἰδιαιτέρως καὶ μοῦ τ' ἀνεκοίνωσεν ὅλα αὐτά, καὶ νομίζοντας βέβαια πὼς ἐγὼ ἤμουνα ἀπληροφόρητος γιὰ τὴν διάδοσιν, μὲ παρακαλοῦσε, ὅπως καὶ προτῆτερα, νὰ δεῖξωμε καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν, πὼς καὶ τὰ ἴδια πράγματα ἐπιδιώκουμε, κι' ὅτι συμφωνοῦμε κατὰ πάντα. Γιατὶ αὐτός, ἀμέσως θὰ μ' ἀκολουθοῦσε σ' ὁποιοδήποτε δρόμο θὰ προηγούμενα ἐγὼ· εἴτε δηλαδὴ ν' ἀποφύγουμε, ἂν αὐτὸ χρειαζότανε, εἴτε καὶ νὰ δεχθοῦμε.

Ὅταν λοιπὸν ἀντιλήφθηκα τὴ ζέσιν του, κ' ἐπειδὴ κ' ἐνόμισα πὼς θὰ ἐζήμιωνα ὅλο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ἓνα νέον μὲ τόσα προτερήματα καὶ ποῦ ἦτανε τόσον ἀξίος νὰ κυβερνᾷ ἀνθρώπους, ἀπὸ τὴν ἰδική μου τὴν ἀδυναμία, θὰ τὸν ἀποστεροῦσα ἀπὸ τὸ ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ, δὲν τοῦ φανέρωσα ποιά ἦτανε ἡ γνώμη μου γι' αὐτά· μολονότι ποτέ μου προτῆτερα δὲν εἶχα ἐπιτρέψει βέβαια στὸν ἑαυτό μου, νὰ τοῦ κρύψῃ κάτι ἀπὸ ὅσα σκεπτόμουνα.

Ἄλλ' ἀφοῦ τοῦ εἶπα, πὼς θάπρεπε νὰναβάλωμε γι' ἄλλη περίστασιν τὴν ἀπόφασή μας γι' αὐτὸ (γιατὶ τὴ στιγμή ἐκείνη δὲν μᾶς ἐβίαζεν καθόλου τὸ πρᾶγμα), τὸν ἔπεισα ἀμέσως, νὰ μὴν τὸν ἀπασχολῇ διόλου ἡ ὑπόθεσιν αὐτῆ· καὶ τὸν ἀφῆκα νὰ πιστεῦῃ γιὰ μένα, πὼς ἂν καμμιά φορὰ θὰ συνέβαινε νὰ πάθῃ κάτι τέτοιο, κ' ἐγὼ θάπαιρνα τὴν ἴδιαν ἀπόφασιν.

Δὲν ἐπέρασε ὅμως πολὺς καιρὸς, κι' ὅταν ἐφθασεν αὐτός ποῦ ἐπρόκειτο νὰ μᾶς χειροτονήσῃ κ' ἐγὼ ἐκρύ-

φθηκα, αυτός, χωρίς να ξέρη τίποτα απ' αυτά, ώδηγήθηκε με κάποιαν άλλην πρόφασιν, κοντά του. Έδέχθηκε όμως το ζυγό, με τήν έλπίδα, ότι κέγώ σύμφωνα μ' όσα του είχα υποσχεθῆ, θα τον ακολουθοῦσα όπωςδήποτε· κ' έπίστευε μάλιστα, ότι μάλλον εκείνος ακολουθεῖ έμένα.

Γιατί, και μερικοί απ' αυτούς που παρευρίσκονταν εκεί, όταν τον έβλεπαν να δυσφορῆ για τον έξαναγκασμό του, τον εξεγέλασαν λέγοντας, πως τάχα ήτανε άπρεπο πράγμα να υποχωρήσει στο θέλημα των πατέρων, και μάλιστα με πολλή καλωσύνη, εκείνος που όλοι τον έπίστευαν πως ήτανε άτιθασσότερος (κ' έννοῦσαν έμένα). Αυτός δέ, που και φρονιμώτερος ήτανε και μαλακώτερος, ν' άντιστέκεται, και ν' άερολογῆ, και ν' άποφεύγει, κάνοντας φασαρία, και με λογιῆς λογιῆς άντιλογίαις. Στα λόγια τους αυτά υποχώρησε. "Όταν όμως έμαθε πως έγώ εξέφυγα, ήλθεν όλόθλιβος στο σπίτι μου, κ' εκάθησε κοντά μου. Κ' ήθελε μὲν και κάτι να μου εἰπῆ, επειδή όμως και ή στενοχώρια τον έπνιγε, κ' οὔτε κ' εύρισκε λόγια για να μου παραστήσει τον έξαναγκασμό που έπαθε, μόλις άνοιγε το στόμα του έμποδιζότανε να μιλήσει, επειδή προτού να ξεφύγουν τα λόγια από τα δόντια του, του τάκοβεν ή λύπη.

Έγώ λοιπόν, βλέποντάς τον να ναι πνιγμένος στα δάκρυα και να χη την ψυχή του καταθορυβημένη, και γνωρίζοντας την άφορμήν, κ' έγελούσα από την πολλή μου χαρά και κρατῶντάς τον από το δεξί του χέρι προσπαθοῦσα να τον άγκαλιάσω, κ' έδόξαζα το Θεό, γιατί επῆρε καλό τέλος το τέχνασμα μου. Και τέτοιο, που πάντα μου το εύχόμουναι. Μόλις δέ με είδε, καταχαρούμενο κ' εύχαριστημένο, εκατάλαβε τότε, πως και προτήτερα τον εξεγελοῦσα, κ' εδαγκώνονταν κ' έθύμωνε περισσότερο ακόμα.

§ IV.

Κι' όταν τέλος ήσύχασε κάπως από τή μεγάλην εκείνην άναταραχή τῆς ψυχῆς του, μου εἶπε:

— « Ἄλλ' ἂν τῇ δικῇ μου τῇ γνώμῃ τὴν καταφρόνεσες, κι' ὅπως φαίνεται, ἀπὸ ἐδῶ καὶ στοῦ ἐξῆς δὲν τῇ λογαριάζῃς γιὰ τίποτε, (χωρὶς βέβαια νὰ ξέρω γιὰ ποιὸ λόγο), τοῦλάχιστο θάπρεπε νὰ φροντίζῃς γιὰ τὴν ἰδική σου τὴν ὑπόληψη. Τώρα δὲ ἀνοιξες τὰ στόματα ὀλονῶν, κι' ὅλοι λένε, ὅτι τάρνήθηκες τὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἀπὸ καθαρῆ μωροφιλοδοξία. Κ' ἐκεῖνος πού θὰ σέ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν κατηγορία αὐτῇ, δὲν ὑπάρχει. Ἐγὼ δέ, οὔτε στὴν ἀγορὰ δὲν ἔχω τὸ κουράγιο νὰ παρουσιασθῶ. Τόσοι πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ πού καθημερινῶς μὲ πλησιάζουν καὶ μὲ κατηγοροῦν.

Γιατί, μόλις μὲ ἰδοῦν νὰ φανερωθῶ κάπου στὴν πόλῃ, ὅσοι ἔχουνε κάποιο σύνδεσμο μαζί μας, μὲ ξεμοναχιάζουν καὶ μοῦ λένε, πῶς τὸ μεγαλύτερο πταῖσμα εἶναι δικό μου.

— Ἄφοῦ ἤξερες τὴ διάθεσή του— λένε— (γιατὶ βέβαια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἤξερες ἐσὺ κάτι πού τὸν ἀφοροῦσε) δὲν ἔπρεπε νὰ μᾶς τὸ κρύψῃς, ἀλλὰ νὰ μᾶς τὸ κοινολογήσῃς. Καὶ βέβαια κάποιο τρόπο θὰ βρῖσκαμε, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ξεφύγῃ».

Ἐγὼ δέ, νὰ τοὺς εἰπῶ βέβαια ὅτι δὲν ἤξερα, πῶς ἐσὺ ἀπὸ πολὺν καιρὸ τὰ ἐμελετοῦσες αὐτά, καὶ ντρέπομαι καὶ κοκκινίζω, μήπως, καὶ μὲ τὸ δίκηο τους, νομίσουν, πῶς ἡ φιλία μας ἦτανε ὑποκρισία.

Γιατί, κι' ἂν εἶναι πραγματικά, ὅπως καὶ εἶναι βέβαια, κι' οὔτε καὶ θὰ τολμοῦσες καὶ σὺ ὁ ἴδιος νὰ μοῦ τ' ἀρνηθῆς ὕστερα ἀπὸ τὰ ὅσα μοῦκαμες τώρα τελευταῖα, θαρρῶ ὅμως πῶς εἶναι σωστὸ νὰ τὴν κρύβωμε τὴν κακομοιριά μας αὐτὴν ἀπὸ τοὺς ἀπόξω τοῦλάχιστον, πού ἔχουνε κάποια καλὴν ἰδέαν γιὰ μᾶς.

Διστάζω λοιπὸν νὰ τοὺς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια καὶ ποιὸ εἶναι τὸ πραγματικὸ μας χάλι. Ἀναγκάζομαι δὲ νὰ σωπαίνω πλέον, καὶ νὰ σιύβω κατάχαμα, καὶ νὰ ξεγλυστρῶ καὶ ν' ἀποφεύγω, ὅσους συντυχαίνω. Γιατί, κι' ἂν τυχὸν ξεφύγω τὴν ἀρχικὴ τους κατάκριση, δὲν

ἀπομένει τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ μὲ λογαριάζουν πλέον σὰν ψεύτη. Γιατὶ βέβαια ποτὲ δὲν θὰ θελήσουν νὰ πιστέψουν, πὼς κ' ἐμένα τὸν Βασίλειο μ' ἔβαλες στὴν ἴδια μοῖρα μὲ τοὺς ἄλλους, πού δὲν ἔχουνε κανένα λόγο νὰ ξέρουν τὰ μυστικά σου.

Ἄλλὰ μιὰ καὶ σοῦκαμε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τόσην εὐχαρίστηση, δὲν πολυλογῶ περισσότερο. Πές μου ὅμως, πὼς θὰ τὴ βαστάξωμε τὴν ντροπὴ γιὰ τ' ἀποδέλοιπα; Γιατὶ ἄλλοι μὲν σὲ κατηγοροῦν σὰν παραλογισμένο· κί' ἄλλοι, πὼς εἶσαι φιλόδοξος. "Ὅσοι δὲ ἀπὸ τοὺς κατηγορούς εἶναι λιγώτερο συγκρατημένοι στὴ γλῶσσα, καὶ τὰ δυὸ μαζὶ αὐτὰ μᾶς τὰ κατηγοροῦν· καὶ προσθέτουν μάλιστα σ' αὐτὰ καὶ τὴν προσβολὴ πού ἐκάμαμε σ' αὐτοὺς πού μᾶς ἐτίμησαν. Γιατὶ λένε, ὅτι καλὰ τὴν ἔχουνε πάθει. Καὶ σπολάτι μάλιστα, πού δὲν ἔτυχε νὰ πάθουνε ἀπὸ μᾶς κί' ἀκόμη μεγαλύτερη προσβολή. Γιατὶ παραμέρισαν τόσους καὶ τέτοιους σπουδαίους ἀνθρώπους· καὶ χθεσινὰ παιδιὰ, πού ἐκυλιόντανε, ὡς προχθὲς ἀκόμη, στοῦ κόσμου τίς ἔγνοιες, τ' ἀνέβασαν ἔτσι ἀπότομα σὲ τέτοιο ψηλὸ ἀξίωμα, πού δὲν τῶλιζαν νὰ τ' ἀπολαύσουν οὔτε καὶ στ' ὄνειρό τους ἀκόμη. Κί' αὐτό, ἐπειδὴ γιὰ λίγο καιρὸ ἐζάρωναν τὰ φρούδια τους· κ' ἐφόρεσαν σκουῖρα φορέματα· κ' ὑποκρίθηκαν πὼς εἶναι ὅλο συντριβή! Κ' ἔτσι, αὐτοί, πού ἀπὸ τὰ πρῶτα τους χρόνια ὡς τὰ ἔσχατα γηρατιά τους δὲν ἔκαμαν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ γυμνάζωνται, εἶναι ὑποτακτικοί. Καὶ τοὺς κυβερνοῦν τὰ παιδιὰ τους· πού καλὰ καλὰ δὲν ἔχουνε οὔτε ἰδέα γιὰ τοὺς νόμους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους πρέπει ν' ἀσκῆ κανεὶς τὴν ἐξουσία.

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια καὶ μ' ἄλλα περισσότερα ἀπ' αὐτὰ, μοῦ γίνονται διαρκῶς φόρτωμα. Κ' ἐγὼ δὲ βρίσκω τί νὰ τοὺς ἀπολογηθῶ στίς κατηγορίες τους αὐτές. Σὲ παρακαλῶ δέ, νὰ μοῦ τὸ εἰπῆς ἐσύ. Γιατὶ δὲν νομίζω, πὼς μπορεῖς νὰ ξεφύγῃς εὐκόλα ἀπὸ τὴν κα-

τηγόριαν αὐτήν. Οὔτε ἀπλῶς κι' ὡς ἔτυχε ν' ἀντιμετωπίσης τὴν ἔχθρα τόσο σπουδαίων ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πῶς πρέπει, μὲ κάποια προσοχὴ καὶ μὲ σύνεση, νὰ τὴν καταπαισθῆς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Γι' αὐτὸ καὶ στοχάζομαι, πῶς θάχῃς κι' ὅλας ἔτοιμα τὰ ἐπιχειρήματά σου, γιὰ τὴν ἀπολογία μας.

Ἐμπρὸς λοιπόν, φανέρωσέ μου τί θὰ μπορέσουμε νὰ δικαιολογηθοῦμε σ' αὐτοὺς ποὺ μᾶς κατηγοροῦν, ἂν βέβαια ἔχῃς κάποιαν εὐλογη δικαιολογία.

Γιατί, γιὰ τὰ ὅσα κακὰ ἔπαθα ἐγὼ προσωπικῶς ἀπὸ μέρους σου, δὲν σοῦ ζητῶ κανένα λόγο. Οὔτε γιὰ τὶς ἀπάτες σου. Οὔτε γιὰ τὶς προδοσίεις σου. Οὔτε καὶ τὰ ὅσα τυχὸν καλὰ σοῦκαμα, σ' ὄλο τὸν πρωτῆτερο καιρό. Γιατί, καθὼς λέει ὁ λόγος, καὶ τὴν ψυχὴ μου τὴν ἴδια τὴν ἔφερα καὶ τὴν ἀπίθωσα στὰ χέρια σου. Σὺ δὲ μεταχειρίσθηκες τέτοια δολιότητα ἀπέναντί μου, ὅση θὰ σοῦ χρειαζότανε, ἂν θάπρεπε βέβαια νὰ προφυλαχθῆς ἀπὸ κάποιον ἐχθρό σου.

Κι' ὅμως, τὸ σωστὸ πράγματι ἦτανε, ἂν ἐκαταλάβαινες πῶς ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἦτανε γιὰ τὸ καλὸ μας, νὰ ἐπιδιώξῃς πρῶτος ἐσὺ νὰ ἐπωφεληθῆς. Ἄν πάλι τὴν ἐνόμιζες βλαβερή, νὰ φροντίσης ν' ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὴ βλάβη της κ' ἐμένα, ποὺ πάντα ἔλεγες, πῶς μ' ἔχεις τάχα ἐπάνω ἀπὸ τὸ καθετί.

Σὺ ὅμως, καὶ τὰ πάντα ἔκαμες γιὰ νὰ πέσω στὴν παγίδα· κ' ἐχρειάσθηκες νὰ μεταχειρισθῆς τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν ἀπάτη πρὸς τὸ φίλο σου, ποὺ πάντα του ἀπέναντί σου κι' ὠμιλοῦσε κ' ἐνεργοῦσε δίχως δόλο καὶ μὲ ἀφέλεια.

Ὅμως, ὅπως σοῦ τῶπα, δὲν σοῦ ζητῶ τὸ λόγο γιὰ τίποτε ἀπ' ὅλ' αὐτά. Οὔτε καὶ σὲ κατηγορῶ καὶ γιὰ τὴ μοναξιὰν ἀκόμα ποὺ μ' ἔρριξες, μὲ τὸ νὰ διακόψῃς τὴ συναναστροφὴ μας ἐκείνη, ἀπὸ τὴν ὁποία συχνὰ τόση μεγάλην εὐχαρίστηση καὶ τόσην ὠφέλειαν ἐδοκιμάσαμε.

Ἀλλὰ αὐτὰ ὅλα σοῦ τὰ συγχωρῶ καὶ τὰ ὑπομένω

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ ΩΣ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΟΣ (*)

Ἄδελφοί μου ἀγαπητοί. «Στῶμεν καλῶς. Στῶμεν μετὰ φόβου». Στὰ χέρια μας κατέχομε κατὰ χάρι καὶ εὐδοκία Θεοῦ τὰ ἱερώτερα, μεγαλύτερα καὶ τιμαλφέστερα πράγματα τοῦ κόσμου. Τίς Ψυχές. Γι' αὐτὲς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ὁ Κύριός μας. Καὶ γιὰ τὴ σωτηρία αὐτῶν ἐμπιστεύθηκε σὲ μᾶς τὸ τάλαντον τῆς Ἱερωσύνης, ἡ ὁποία κατὰ τὸ θεῖο Χρυσόστομο εἶναι ἀνωτέρα καὶ τῆς βασιλείας ἀκόμη. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ὑψιπέτης τῆς θεολογίας ἱερός Ἰωάννης γράφει «ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀποκ. ε', 10).

Ἄς τὸ λάβωμεν σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν μας. Δὲν εἶναι, ὄχι, θεσμὸς ἀνθρώπινος ἡ Ἱερωσύνη. Οὔτε ἡ σύστασις της εἶναι ἔργο ἀγγελικόν. «Αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν» καὶ συνέστησε τὸ ὕψιστο αὐτὸ ὑπόβλημα, γιὰ νὰ ὑπηρετῇ στὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ὁ ἀγιασμὸς ἡμῶν τῶν ἰδίων πρῶτα καὶ τῶν Χριστιανῶν μας ἔπειτα. Χωρὶς δ' αὐτὴν (τὴν Ἱερωσύνην), Χριστιανέ μου, «οὔτε λουτρὸν ἔχεις, οὔτε μυστηρίων μετέχεις, οὔτε εὐλογιῶν ἀπολαμβάνεις, οὐκ ἄρα Χριστιανὸς εἶ» (Ἱ. Χρυσόστ. Ὁμιλ. 2 εἰς Β' Τιμ. Ε.Π. 35,408).

Ὁ καλὸς καὶ ἐνάρετος κληρικὸς εἶναι πράγματι ὁ λαμπρὸς καὶ ἀνεκτίμητος ἐργάτης τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Καθῆκον γι' αὐτὸ ἔχομε ἀνυπέβλητο ν' ἀγωνισθοῦμε πολὺ καὶ νὰ καταβάλωμε μεγάλες προσπάθειες, γιὰ ν' ἀποδειχθοῦμε ἄξιοι τῆς τιμῆς τῆς Ἱερωσύνης, νὰ γίνωμε ἀγιοπρεπεῖς, νὰ συμπεριφερωμεθα στὴ γῆ σὰν οὐράνιοι ἄνθρωποι καὶ ἐπίγειοι ἄγγελοι.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἰδοὺ μὲ ποιά δυνατὰ καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 350 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

μὲ καλωσύνη καὶ μὲ σιωπή. Ὅχι βέβαια, γιὰτὶ καὶ σὺ ἔδειξες καλωσύνη στὸ λάθος σου πρὸς ἐμένα. Ἀλλὰ γιατί, αὐτὸς ἦτανε ὁ νόμος, πού τὸν ἀκολούθησα πάντα μου ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἀπὸ καθετὶ ἄλλο στὸν κόσμον ἐπροτίμησα τὴ φιλία σου. Γιὰ ὅ,τιδὴποτε δηλαδή ἐσὺ θὰ μὲ λυποῦσες, ἐγὼ ποτὲ νὰ μὴ σὲ φέρω στὴν ἀνάγκη νὰ μοῦ ἀπολογηθῆς γι' αὐτό...

[Συνεχίζεται]

ΘΕΟΔΟΣΗΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

υπέροχα λόγια διαζωγραφίζει τὸ ὕψιστο ὑπόβρυγμα μας. «Ἡ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχει ταγμαμάτων· καὶ μάλα γε εἰκότως (=καὶ εἶναι τοῦτο πολὺ φυσικό). Οὐ γὰρ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστὴ δύναμις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν καὶ ἔτι μένοντες ἐν σαρκὶ τὴν τῶν ἀγγέλων ἔπεισε φαντάζεσθαι διακονίαν. Διὸ χρῆ τὸν ἱερωμένον, ὡσπερ ἐν αὐτοῖς ἑστῶτα τοῖς οὐρανοῖς μεταξὺ τῶν δυνάμεων ἐκείνων, οὕτως εἶναι καθαρὸν».

Ἐχομε λοιπὸν ὑποχρέωσι ν' ἀγρυπνοῦμε ἀρχικῶς γιὰ τὸν πνευματικὸν μας καταρτισμὸν κι' ἔπειτα γιὰ τὶς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου μας. «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθᾶραι· σοφισθῆναι, καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς, καὶ φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῶ, καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι καὶ ἀγιασάσαι» παρατηρεῖ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἄς ἐργαζώμεθα κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο χάριν τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν καὶ τοῦ ποιμνίου μας ἔπειτα χωρὶς νὰ διστάζωμε καὶ τὴ ζωὴν μας ὀλόκληρη νὰ θυσιάζωμε. Γι' αὐτὴ τὴν ὀρθὴν ἐκτέλεσιν τῆς μεγάλης καὶ υπεύθυνης ἀποστολῆς μας, ἄς ἔχωμε πάντοτε μπροστά μας πρόσφατη τὴ μεγάλη στιγμή τῆς χειροτονίας μας, κατὰ τὴν ὁποία ἐλάβαμε τὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης, καὶ ὁ Κύριος διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, ποὺ μᾶς ἐχειροτόνησε, μᾶς ἐμπιστεύθηκε, σὺν κατακλιεῖδα τοῦ μυστηρίου, τὴν Παρακαταθήκην τῆς θείας Χάριτος. Ἐνθυμεῖσθε τότε τί μᾶς εἶπε; «Λάβε τὴν παρακαταθήκην ταύτην καὶ φύλαξον αὐτὴν ἕως τῆς Παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε παρ' αὐτοῦ μέλλεις ἀπαιτεῖσθαι ταύτην».

Θὰ γίνωμεν παραβάτες τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ; Θὰ θελήσωμε ν' ἀποδειχθῶμε ἀνάξιοι τῆς τόσοσιν τιμητικῆς κλήσεώς μας ἀπὸ τὸν Χριστόν; Θὰ ἐπιτρέψωμε στὸν ἑαυτὸν μας ν' ἀρνηθῆ τὸν Κύριόν μας; Καὶ θὰ ἀφήσωμε τὴν καρδιά μας νὰ εἶναι προσκολλημένη στὴν ὕλη, μὲ τὸ νὰ φρονοῦμε τὰ γήινα, τὰ ὕλικα καὶ ταπεινά πράγματα, καὶ ν' ἀμελοῦμε τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν, χρησιμοποιοῦντες τὴν Ἱερωσύνην γιὰ σκοποὺς καθαρὰ ἐπαγγελματικoύς;

Θεὸς φυλάξοι, ἀδελφοὶ συμπρεσβύτεροι. Διότι, σὲ τέτοια περίπτωσι, δριμύτατα θὰ μᾶς ἐλέγξῃ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ ἀδέκαστος Κριτής, ὁ Ὅποιος μπροστά σ' ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἀπ' τὴν ἀρχὴν μέχρι τὴ συντέλειάν του, θὰ μᾶς καθαιρέσῃ ἀπ' τὸ τρισμέγιστον ἀξίωμά μας, σὺν ἀναξίους λειτουργοῦς καὶ προδότας τῆς θείας Του Χάριτος. Καὶ ἔτσι θὰ μᾶς ἀφαιρέσῃ, πρὸς αἰώνια καταισχύνῃ μας, τὸ ἴαλαντο αὐτὸ ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε, τὴν τιμὴν μὲ τὴν ὁποία μᾶς ἐτίμησε, ἐνῶ συγχρόνως θὰ διατάξῃ τοὺς ἀγίους Του Ἀγγέλους: «τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος

ΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ο ΙΕΡΟΣ ΛΟΦΟΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΥΨΟΥΝΤΑΙ Η ΠΕΡΙΦΗΜΗ ΘΕΟΛΟΓ. ΣΧΟΛΗ

ΜΙΑ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΗ ΤΕΛΕΤΗ

Πρὸς τὸν ἱερὸν λόφον τῆς γραφικῆς Χάλκης τὴν ἐποχὴ αὐτὴ στρέφεται εὐλαβικὰ ἢ σκέψεις πλήθους γηραιῶν ἱεραρχῶν καὶ ἄλλων νεωτέρων ἀκόμη ἱερωμένων καὶ θεολόγων. Ἐυπνᾶ ἢ μορφῇ καὶ ἡ ἱστορία τῆς φημισμένης θεολογικῆς σχολῆς καὶ ξετυλίγεται ἡ ἀνέμη τῶν πλέον συγκινητικῶν καὶ ὑποβλητικῶν ἀναμνήσεων. Σμαράγδια σκορπισμένα ἐπάνω στὴν τραγουδισμένη θάλασσα τῆς Προποντίδος ἢ Χάλκη καὶ ἡ Πρίγκηπος ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῶν ἄλλων Πριγκηπονήσων, ποὺ κάθε μία τους καὶ πάλιν ὅπως ἡ Πρώτη καὶ ἡ Ἀντιγόνη ἔχουν τὴν ξεχωριστὴ γοητεία καὶ ὁμορφιά της. Βασίλισσα τῶν νησιῶν αὐτῶν τῆς Προποντίδος στὴν εἴσοδο τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἢ Πρίγκηπος διατηρεῖ στὸ πέρασμα τῶν χρόνων μιὰ πραγματικὴ βυζαντινὴ πριγκηπικὴ ἀρχοντιά. Ἡ Χάλκη μαζί μὲ τὴν ἀρχοντιά αὐτὴν ἔχει τὴν ἰδική της ἀτμόσφαιρα. Μοσχοβολοῦν τὰ πεῦκα της μὰ πε-

τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (Ματθ. κε', 30).

Ἄλλὰ μὴ γένοιτο! Εἶθε ὁ Φιλάνθρωπος Κύριος μὲ τὴν ἀπειρὴ εὐσπλαγχνία καὶ μακροθυμία Του νὰ μᾶς λυπηθῇ, νὰ μᾶς ἐλεήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐξαποστείλῃ πλούσιο τὸ θεῖο φωτισμὸ Του, γιὰ νὰ φωτισθῇ ἡ ψυχὴ μας. Καὶ τὴν παντοδύναμι θεία Του Χάρι, γιὰ νὰ ἐνδυναμωθοῦμε στὸν ἀγῶνα τῆς ὀρθῆς καὶ συνειδητῆς ἐκτελέσεως τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς μας στὸν ἅγιο Ἀμπελώνα Του. Ἐτσι θὰ ἠμπορέσωμε νὰ διατηρήσωμε ἀκατάκριτη τὴν παράστασί μας στὸ φρικτὸ Του ἐπίγειο Θυσιαστήριο. Καὶ ἀφοῦ διαφυλάξωμε καὶ διατηρήσωμε ἀγνὲς καὶ ἅγιες, μὲ τὴν κατὰ Χριστὸν ποδηγέτησι, τίς ψυχὰς μας καὶ τίς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν μας, τίς ὁποῖες μᾶς ἐμπιστεῖσθε ἡ Ἐκκλησία μας, θ' ἀξιωθοῦμε, ὅταν φύγωμε ἀπ' αὐτὸ τὸν προσωρινὸ κόσμον, καὶ σταθοῦμε μπροστὰ στὸ τρισάγιο Θυσιαστήριον στοὺς οὐρανοὺς, νὰ ἀκούσωμε νὰ μᾶς ἀπευθύνῃ ὁ αἰώνιος Παμβασιλεὺς τῶν ψυχῶν μας, ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν ἔπαινον : «Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου» (Αὐτόθι, 21).

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ρισσότερο ακόμη ή ἀτμόσφαιρά της ἀναδίδει ἕνα ξεχωριστό θρησκευτικό ἄρωμα. Ἡ Θεολογική Σχολή πού δεσπόζει ἐπάνω εἰς ἕνα ἀπό τοὺς δύο ὑψηλοὺς λόφους τῆς δίνει αὐτὴ κυρίως τὸν τόνον τοῦ θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ. Πλήθος προσώπων πού ἐδημιούργησαν ἄλλα ἱστορίαν γύρω τους καὶ πού διεκρίθησαν ἄλλα στὴν ὑψηλὴ διακονία τους στὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησία ἀνέβηκαν τὸν λόφον αὐτὸν τῆς Χάλκης, ἔζησαν τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ εἰς τὸ σχολεῖο αὐτὸ μὲ τὴν πανορθόδοξο φήμη ἐπῆραν τὴν καλλίτερη ἐκκλησιαστικὴ μόρφωσι καὶ προσέφεραν τὸν ἐσωτερικὸν τους κόσμον γὰρ νὰ σφυρηλατηθοῦν ἐπάνω εἰς ἕνα βωμὸ ὠραίων καὶ ἀκαταλύτων παραδόσεων θρησκευτικῶν καὶ ἔθνικῶν. Φυτῶριο τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ὀρθοδόξων μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν καὶ μὲ τὸ ἰδανικὸ νὰ ὑψωθοῦν στὸ βάθρον τῶν ἀξίων λειτουργῶν τοῦ ὑψίστου ἀπὸ κάθε πλευρᾶν. Στὸ πέρασμα τῶν χρόνων καὶ τῶν περιστάσεων, ὅσο κι' ἂν ἦσαν ἀντίξοες, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης στάθηκε στὸ μεγάλο ὕψος της ὡς φάρος καταυγάζων μὲ τὴν ἀκτινοβολία της κατὰ τὸν πλέον λαμπρότερον τρόπο. Οἱ ἀπόφοιτοὶ της μορφῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἔχιν μόνον τῆς ἐλληνικῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν. Σέρβοι καὶ Ρουμάνοι καὶ Πολωνοὶ καὶ Φιλανδοὶ καὶ Αἰθίοπες καὶ Ρῶσοι ἀκόμη ἐξεπαιδεύθησαν στὸ μεγάλο αὐτὸ κέντρο τῆς Θεολογίας καὶ δὲν ἔπαυσαν οἱ ἐπιζῶντες νὰ ἀποδίδουν τὰ πνευματικὰ τροφεῖα πρὸς τὴν τροφὸν των σχολὴν μὲ αἰσθήματα εὐλαβείας, σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης.

* *

Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ ὑπενθυμίζει τὰς μεγάλας καὶ ἱστορικὰς πράγματι στιγμὰς, πού ἐγνώριζε ὁ λόφος τῆς Χάλκης καὶ ἡ Θεολογικὴ τῆς Σχολῆ μὲ τὰς ἐξετάσεις καὶ τὴν ἀπονομὴ τῶν διπλωμάτων εἰς τοὺς ἀποφοίτους της. Ἀξίζει νὰ τὰς ἀναπολήσωμεν. Ἀλλ' ἀξίζει ἐπίσης νὰ ξεφυλλίσουμε καὶ τὴν βίβλον τῆς ἱστορίας τῆς Σχολῆς αὐτῆς, γιὰ νὰ φωτίσουμε μὲ τὴν εὐλαβικὴν μας ἀνάμνησιν καὶ τὸν θαυμασμό μας τίς μορφῆς μερικῶν διδασκάλων, πού ἐχρημάτισαν ὡς σχολάρχαι τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς ἀκαδημίας. Ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐπιλέκτους στάθηκε ὁ Γρηγορᾶς καὶ τὸν διεδέχθησαν ἐπαξίως στὴν ἱερὴ ἀποστολὴ του ὁ ἀρχιμανδρίτης Μιχαὴλ Κλεόβουλος ὁ κατόπιν διευθυντὴς τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, χειροτονηθεὶς μητροπολίτης Σάρδεων, ὁ Ἀπόστολος Χριστοδοῦλου—ἐκ τῶν σημαντικωτέρων—πού ἀπέθανεν ὡς μητροπολίτης Σερρών καὶ ὁ Γερμανὸς Στρινόπουλος ὡς μητροπολίτης Σελευκείας καὶ Θυατείρων κατόπιν οἱ περισ-

σότεροι τῶν ἐπιζώντων, μαθηταὶ τῶν ὁποίων κατέχουν ὑψηλὰς θέσεις καὶ σήμερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς μεγάλους αὐτοὺς σχολάρχας ἐπακολοθεῖ ἄλλη σειρά νεωτέρων, ποὺ διηύθυναν τὴν σχολὴν εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο νέαν ἐποχὴ διὰ τὸν ἑλληνισμό τῆς Πόλης, τὰ ιδρύματά της καὶ τὴν πνευματικὴ της ζωὴ. Ὡς τόσο καὶ πάλιν ἡ παράδοσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μετὰ τὸν Ἰωακείμ Πελεκάνο τὸν κατόπιν μητροπολίτην Δέρκων, τὸν Χρυσόστομον τῆς Νεοκαισαρείας, τὸν Ἰακωβο τὸν μητροπολίτη Ἰκονίου καὶ τὸν σημερινὸν σχολάρχην διατηρήθηκε ἀμετάβλητη καὶ σεβαστὴ. Καὶ ξαναγυρίζομε εἰς τὴν πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἐποχὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

Τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Ἰουλίου μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπιβαίνει μετὰ συνοδικῶν ἀρχιερέων καὶ τῆς πατριαρχικῆς ἀκολουθίας ἰδιαίτερας ἀτμακάτου ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸ Φανάρι κατευθυνόμενοι εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης. Τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς ἐσήμαιναν οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας τῆς σχολῆς, τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ἐτελεῖτο μικρὸς ἑσπερινὸς μετὰ προεξάρχοντα τὸν Πατριάρχην. Ἐπακολουθοῦσε μικρὰ τελετὴ κατὰ τὴν ὁποίαν προσφωνοῦσε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ σχολάρχης καὶ ἀπαντοῦσε μετὰ λίγα λόγια ὁ Πατριάρχης. Ἀπὸ τὸ ἄλλο πρωτὶ, τὸ πρωτὶ τῆς Δευτέρας, ἤρχιζαν εἰς τὴν σχολὴν οἱ ἐξετάσεις. Παρακολουθοῦσαν, ὁ Πατριάρχης, οἱ πρῶτον Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς καὶ πλῆθος καθηγητῶν καὶ διανοοῦμενοι. Τὴν ἑβδομάδα αὐτὴν τῶν ἐξετάσεων ἡ Χάλκη προσελάμβανε πανηγυρικὴν μορφήν καὶ ὁ λόφος της πρὸς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ καθὼς καὶ ὁ γειτονικὸς λόφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑψοῦτο τότε ἡ ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Σχολὴ συνεκέντρωναν πλῆθος κόσμου, ποὺ συνέρρεε καὶ ἀπὸ τὰ γειτονικὰ νησιά καὶ ἀπὸ τὴν Πόλιν μετὰ τὰ μικρὰ βαποράκια της «Μαχουσέ», ποὺ ἐκτελοῦσαν τὴν γραμμὴν τῶν Πριγκηπονήσων. Τὸ μεσημέρι τοῦ Σαββάτου ἔληγαν αἱ ἐξετάσεις. Τὸ πρωτὶ τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐτελεῖτο Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ λειτουργία, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας κατηνθύνοντο ὅλοι εἰς τὴν αἴθουσα τῶν τελετῶν τῆς Σχολῆς. Ὁ Πατριάρχης φοροῦσε μανδύαν καὶ ὤμοφόριον. Ὁ σχολάρχης προσεφώνει τοὺς ἀποφοίτους, καὶ ὁ Πατριάρχης ἀπηύθυνε πατρικὰς ὑποθήκας διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ ἀκολουθοῦσε ἡ ἀπονομὴ τῶν διπλωμάτων. Ὁ προεξάρχων Πατριάρχης ἀπένεμεν ἰδιοχείρως τὰ διπλώματα μόνον εἰς τοὺς ἀποφοίτους, ὅσοι ἦσαν χειροτονημένοι, ἐν ᾧ εἰς τοὺς ἄλλους ἔδιδε τὰ πτυχία ὁ σχολάρχης. Στὶς τέσσαρες τὸ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΡΗΜΑ...

Ἀπέραντο κι' ἀπροσμέτρητον εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου καὶ τὸ βάθος τῆς ζωῆς. Ἀπέριοροι καὶ χωρὶς τέρμα εἶναι οἱ Οὐρανοί. Κι' ἂν τυχὸν ὑπάρχη κάπου, τὸ φρουροῦν ἀποτρόπαιες καὶ βλοσυρὲς Σφίγγες.

Καὶ τὸ μυστήριον αὐτό, ποῦ ἔλοι μας τὸ ψηλαφοῦμε μὲ τὴν πνευματικὴν μας αἴσθησιν κι' ἔλοι μας τὸ αἰσθανόμεθα, μᾶς γεμίζει ἀπὸ δέος τὴν ψυχὴν. Γιατί ἡ Ἐπιστήμη, μ' ἔλθῃ τὴν Ἐωσφορικὴν τῆς ἔπαρσιν, δὲν μᾶς φωτίζει, μὲ τὸ φῶς τῆς, περισσότερο τὴν ἀγνοιά μας, παρ' ὅσο φωτίζει μιὰ πυγαλαμπίδα ἕνα σκοτεινὸ, ριγηλὸ κι' ἀπέραντο δάσος..

*

Βέβαια, ὑπάρχουν κι' ἄνθρωποι προνομιούχοι, ποῦ φθάνουν ὡς τὶς «μητέρες ἰδέες», κι' ὡς τὴν ἀρχικὴ πηγὴ τῆς ὑπάρξεως. Ἐκεῖ δηλαδὴ, ποῦ δὲν υφίσταται πλέον χῶρος καὶ χρόνος. Κι' ἔλα στέκουν θυθισμένα στὴν παγωμένη σιωπὴ τῆς Αἰωνιότητος. Εἶναι οἱ Ἐκλεκτοὶ αὐτοί. Ἐκεῖνοι δηλαδὴ, ποῦ τὸ ὑπέ-

ἀπόγευμα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς μὲ τοὺς ὁποίους συνδιελέγετο φιλικώτατα καὶ τὸ βράδυ παρετίθετο γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθηντο ὁ Πατριάρχης, οἱ πρῶην Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, οἱ συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς, ὁ σχολάρχης, οἱ καθηγηταί, οἱ ἀπόφοιτοι καὶ ἔλοι οἱ μαθηταί τῆς Σχολῆς. Καὶ τὸ ἄλλο πρωτὶ τῆς Δευτέρας οἱ ἀπόφοιτοι μετέβαινον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ σχολάρχου, ἡσπάζοντο τὸ χέρι του καὶ τὸν ἀποχαιρετοῦσαν, διὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὴν Σχολήν.

*

Ὅλοι οἱ ἐπιζῶντες ἀπόφοιτοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν σημερινῶν ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀναπολήσουν, τὰς ἡμέρας αὐτάς, τὰς συγκινητικὰς στιγμὰς τῆς Χάλκης καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν θὰ ὀδηγήσῃ τὴν σκέψιν τους πρὸς τὴν Χάλκην, τὸν ἱερὸν πευκόφυτο λόφο καὶ τὸν ἐπιβλητικὸν ὄγκον τῆς σχολῆς. Οἱ ἦχοι τῆς καμπάνας τῆς Ἁγίας Τριάδος θὰ δημιουργήσουν στὴν ἀναπόλησί τους τὴν ἀτμόσφαιρα τὴν θρησκευτικὴν καὶ τὴν ποιητικὴν. Ἐνας παλμὸς θὰ δονήσῃ τὶς καρδιὰς ὅλων.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ροχο πνευμά τους είναι απόσταγμα από τ' άκτιστο φώς τής Θεότητος. Είναι αυτοί, που πλουτίζουν και πλαταίνουν τή στείρα μας ζωή με τὰ προφητικά τους δράματα. Και που μάς τους στέλλει—κάθε φοράν—κοντά μας ή θεία Εὐσπλαγγία, για νὰ ξεσκεπάσουν στὰ μάτια μας κάποια μικρότατη πτυχή από τὸν ἀπέραντο κι' αστροκέντητον μανδύα, που σκεπάζει τήν μυστική κίνηση τοῦ Σύμπαντος. Καί γίνονται ἔτσι, οἱ πνευματικοί μας φάροι. Καί ή παρηγορία μας στοῦ κυματοδαρμένο ταξίδι μας. Καί κάθε πρόοδος στοῦν κόσμον μας αὐτόν, δὲν εἶναι τίποτες ἄλλο, παρά ἓνα θεῖο δῶρο, που μάς τὸ φέρνουν ἀπὸ τὸν μετεωρισμὸ τοῦ πνεύματός των μέσα στὴν ἱερὴ δίνη τοῦ ἀδυσθεμέτρητου Ἀπειρου...

*

Κι' ὅμως, καί με τοὺς τραγικούς αὐτοὺς Προμηθεῖς, ή ἔρημιά μας μέσα στοῦν κόσμον αὐτόν, θάτανε—δίχως τὸ Χριστόν—ἀπροσμέτρητη κι' ἀβάσταγη.

Αὐτὸς μόνος κάνει νὰ φωσφορίζη ὁ πηλὸς τής Γῆς μας. Κι' αὐτὸς μόνος μάς βοηθεῖ νὰ νοιώθωμε ἀπαλότερο τὸ σκληρότατο καθημερινό μας μόχθο καί νὰ βαστάζωμε γεμάτοι ἀπὸ ἐγκαρτέρηση τὸ Σταυρό μας. Χωρὶς τὸ Χριστόν ἀγιάτρευτη θάτανε ή βαρυθυμιά μας, κι' ἀνέλπιδη ή προσπάθειά μας ν' ἀντικρύσωμε καί νὰ αἰσθανθοῦμε τήν ἀλήθεια τής ζωῆς. Κι' ὅπως εἶπε κάποιος ποιητής, «χωρὶς τὸ Χριστό, θάχανε σῶσει καί θάχανε τυλιχθῆ σὲ πέπλα μαύρης καταχνιάς ἅλοι οἱ φωτόλουστοι κ' εὐτυχημένοι Ἀπόλλωνες...»

*

Ὁ Χριστὸς καί τὸ Εὐαγγέλιό του εἶναι ή μοναδική μας παρηγορία μέσα στὴν ἀτελείωτη τραγωδία τής περαστικῆς μας αὐτῆς ζωῆς. Κ' ἐδῶ στὴν ἔρημιά που βρίσκομαι, τὸ αἰσθάνομαι αὐτὸ βαθύτατα, κάθε φορά που θὰ τύχη νὰ μπῶ μέσα στὴν ἐκκλησιά τοῦ Θεολόγου, καί σκύδοντας στοῦ προσκυνητάρι για ν' ἀσπασθῶ τῆ λιθανοκαπνισμένην ἁγίαν Εἰκόνα του, διαβάζω τὴν παρακάτω ἐπιγραφή «Δέσεις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Μακαρίας μοναχῆς». Χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνω τότε, δακρῶζουσε τὰ μάτια μου· καί μιὰ θαθεῖα συμπόνια με συνεπαίρνει για τὴν ἄγνωστή μου αὐτὴν μοναχή. Καί στὰ χεῖλη μου ἀναδεδεύεται ψιθυριστὰ ή προσευχή—«Ἄς εἶναι, Χριστέ μου, ἀναπαυμένη ή φτωχή της ψυχούλα κοντά Σου...».

*

Ποιὸς ξέρει σὲ ποιά τραγικὴν ἀπομόνωση θάχε ζήσει ή ἄμοιρη ἐπάνω στὴ Γῆ μας αὐτήν; Καί τίς οἶδε, ποιὸ γάτανε

της ζωής της τὸ δράμα καὶ πόσο θάτανε θλιμμένη καὶ βαρειόμοιρη;

Καὶ γι' αὐτό, ξέροντας πὼς σὰν πεθάνη, κανεὶς δὲ θὰ τὴ θυμότανε, ἀφῆκε αὐτὴ τὴ σιωπηλὴ καὶ σπαρακτικὴ της «δέηση», χαραγμένην ἐπάνω στὸ προσωνητάρι αὐτό.

*

Καὶ νά! ποὺ δέομαι τώρα—ὁ ἁμαρτωλὸς ἐγὼ—νὰ τὴν ἀναπαύσῃ καὶ νὰ τὴν συγχωρήσῃ ὁ καλὸς μας Θεὸς, ποὺ ἀμέτρητον εἶναι τὸ ἔλεός Του καὶ Ὁκεανὸς ἢ εὐσπλαγχνία Του...

Καὶ ποιὸς ξέρει! Τὴν ὥραν αὐτὴν θ' ἀνακουφίζεται ἡ φτωχὴ της ψυχούλα, ποὺ ἔμφοθη ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Κυρίου, θὰ στέκη καὶ θὰ καρτερῇ μὲ ἀγωνία τὴν δίκαιη κρίση του...

*

Ὁ! εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό. Γιατὶ ὁ Χριστὸς μας μᾶς τὸ εἶπε «Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται. Κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται». Ναι! Τίποτε δὲν χάνεται ἀπ' αὐτὰ ποὺ σὰν ἀγνή προσευχὴ θγαίνουν ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑψώνονται πρὸς τὸν Οὐρανό!

Καὶ κάθε φοράν, ποὺ μὲ ταπείνωση καὶ πραγματικὴ συντριβὴ σιγοψιθυρίζομε κάποια μας δέηση, ἀμέσως ἀόρατα λειτουργικὰ πνεύματα τὴν παίρνουν ἐπάνω στὰ κάτασπρα φτερά τους καὶ τὴ φέρνουν μ' εὐλάβεια, νὰ σῶσῃ σὰν γλυκύτατη μουσική, ἐμπρὸς στὰ πόδια τῆς θείας Του Παντοδυναμίας...

*

Καὶ συγχωρεῖ ἀμέσως ὁ καλὸς μας Θεὸς καὶ τὴν ἁμαρτωλὴν ἔμφοθη ψυχούλα. Μὰ κ' ἐκείνη τὴν ψυχὴ, ποὺ δέεται γι' αὐτὴν ἐπάνω στὴ Γῆν μας. Γιατὶ εἶναι ἀκατάλυτη καὶ εἶναι ἀκαταμάχητη ἡ δύναμη τῆς Ἀγάπης. Κι' ὅπως μᾶς τὸ ἐδίδαξε ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Χριστοῦ μας κι' ἀγαπημένος Του μαθητῆς ἄγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος «Ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν...».

Μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ρῆμα αὐτό, οὔτε εἰπώθηκεν, οὔτε θὰ ξαναειπωθῇ ποτὲ στὸν κόσμον μας αὐτόν...

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

«Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ ἀπὸ ἀγάπη φανερώθηκες σὲ μᾶς... Καὶ ὁ Υἱὸς Του κατέβηκε ἀπὸ ἀγάπη καὶ ντύθηκε τὸν ἄνθρωπο. Καὶ μέλλοντας νὰ θυσιασθῇ καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτὸν Του ὡς λύτρον, μᾶς ἄφησε καινὴ διαθήκη: «ἀγάπην ὑμῖν δίδωμι τὴν ἐμήν».

(Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς).

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ο ΕΝ ΑΘΩ

(ΕΝΑΣ ΟΡΓΑΝΩΤΗΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΙΚΙΣΜΟΥ)

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ ἐν Ἀθῶ ἢ Ἀθωνίτης, τοῦ ὁποίου ἐορτάζομεν τὴν μνήμην τὴν 5 Ἰουλίου, ἦτο ἕνας μορφωμένος καὶ δραστήριος μοναχός, πού διεκρίθη καὶ γιὰ τὴν ποικίλην ἐκκλησιαστικὴν του δραστηριότητα, μὰ ἰδιαίτερα ὡς ὀργανωτὴς τοῦ μοναστικοῦ βίου. Σ' αὐτὸν ὀφείλεται ἡ ὀριστικὴ μορφή τῆς ἱεραῆς μοναστικῆς κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ ἱδρυτὴς καὶ ὀργανωτὴς τοῦ πρώτου μοναστηριοῦ τοῦ Ἀθῶ, δηλαδὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἡ ὁποία ἀκμάζει καὶ μέχρι σήμερον. Χάρις στὴν μόρφωσή του καὶ στὴν ἐργατικότητα καὶ ἐπιβολὴν του, ὁ Ἀθανάσιος ἐπαίξε μέγιστον ρόλον στὴ συστηματοποίηση καὶ στὴν ἐξύψωση τοῦ Χριστιανικοῦ μοναστικισμοῦ.

Στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας ἱστορία, ἡ ἐξάπλωση τοῦ μοναστικισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν 3ον αἰῶνα. Ἀνάμεσα στοὺς παλαιότερους πνευματικοὺς ἀρχηγούς τοῦ μοναστικοῦ βίου ἦταν ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος, πού ἐζήσε τὸ 251-356 (ἐζήσεν 105 χρόνια) καὶ ὁ σύγχρονός του Ἀμμώνιος. Ὁ μοναστικισμὸς ἐφθασε σὲ ἀκμὴ στὴν Αἴγυπτο κατὰ τὸν 3ον καὶ 4ον αἰῶνα. Σὲ 40.000 περίπου ἐφταναν οἱ μοναχοὶ στὴ Νιτρία, στὴ Θαΐδα καὶ στὶς ἄλλες Αἴγυπτιακὰς περιοχάς. Κατόπιν ἀνεπτύχθη ὁ μοναστικισμὸς στὴ χερσόνησο τοῦ Σινᾶ, στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὴν Παφλαγονία, στὴν Καππαδοκία, στὴν Κύπρο, στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ σ' ἄλλα μέρη. Αὐτὰ ἀπὸ τὸν 3ον ἕως τὸν 5ον αἰῶνα. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα ἔγινε κέντρο μοναστικοῦ βίου καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἢ Ἀθῶς. Ἐκεῖ ἐμόναζαν ἀσκηταὶ σὲ καλύβια, σὲ σπήλαια, σὲ βράχια ἢ μέσα στὰ δάση. Ἀπὸ τὸν 10ον αἰῶνα ὅμως ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἔχτισεν ἐκεῖ μεγάλην Μονήν, ἐσύστηματοποίησε τὴν ζωὴ τῶν μοναχῶν, καὶ ἱδρυσεν συγχρόνως καὶ τὴν μοναστικὴν κοινωνίαν σὲ μορφή δημοκρατίας, μὲ βουλήν, διοίκηση καὶ δικαιοσύνη, ὅλα διαργανωμένα ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς. Τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ Ἀθανασίου εἶναι πραγματικὰ ἀξιοθαύμαστο!

*

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ ἐν Ἀθῶ γεννήθηκε στὴν Τραπεζοῦντα τοῦ Πόντου στὶς ἀρχὰς τοῦ 10ου αἰῶνα καὶ ἀρχικὰ ἐλέγετο Ἀβράμιος. Ἐμεινεν ὀρφανὸς ἀπὸ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν, μὰ ἀνετράφη μὲ προσοχὴ ἀπὸ ἕνα μοναχόν. Ἐπειτα τὸν ἐγνώρισε κ' ἐξετίμησε τὴν προσωπικὴν του ἀξία ἕνας ἐπίσημος, πού ἐπῆγε στὴν Τραπεζοῦντα, καὶ τὸν παρέλαβε μαζί του στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀφοῦ ἐμορφώθη καλὰ στὴν πρωτεύουσα, ἐδίδα-

ξεν ἐκεῖ σὲ μιὰ σχολή. Γρήγορα ὅμως ἄφησε τὰ ἐγκόσμια κι' ἐμόνασεν. Ἔλαβε τότε τὸ ὄνομα Ἀθανάσιος κι' ἐπῆγε νὰ μονάσῃ ἀρχικὰ σὲ μοναστῆρι πάνω στὸν Ὀλυμπο τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο τότε ἡγούμενος ὁ περίφημος Μιχαὴλ Μαλετῆνος, θεῖος τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀκόμη τότε Δομεστικός τῶν στρατευμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀργότερα ἔγινεν Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου. Σ' αὐτὸ τὸ Μοναστῆρι ὁ Ἀθανάσιος διεκρίνετο ιδιαίτερα στὴν καλλιγράφησι χειρογράφων. Ἐκεῖ εἶχε καὶ τὴν τύχη νὰ γνωρισθῆ καὶ μὲ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ἡγουμένου Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ συνεδέθη μαζί του μὲ στενὴ φιλία. Ἀργότερα μάλιστα ἔγινε πιστὸς του συμβουλος.

*

Κάποτε ὁ Ἀθανάσιος ἐταξίδευε στὸ Αἰγαῖον, πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Πόλη στὴν Λῆμνο. Κατὰ τὸ ταξίδι, εἶδε καὶ τὴν Χερσόνησον τοῦ Ἁγίου Ὀρους κ' εὐχαριστήθηκε ιδιαίτερα ἀπὸ τὴν ὠραιότητα καὶ ἀπὸ τὴν ἡσυχία τοῦ τόπου ἐκείνου, ὅπου ἀπὸ τότε ἐμόναζαν ἀσκητές. Τόσο ἐπεθύμησε νὰ ζῆσῃ ἐκεῖ, ὥστε ἐπῆγε στὸν Ἀθῶνα καὶ ἄρχισε νὰ ζῆσῃ ἀσκητικά, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους μοναχοὺς, ποὺ περνοῦσαν τότε μιὰ ζωὴ μᾶλλον ἄγρια.

Αὐτὴ ὅμως ἡ μοναστικὴ του ζωὴ δὲν ἐκράτησε πολὺν καιρόν. Ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς, τὸ 960, ἀνέλαβε τὴν ἐκστρατεία του ἐναντίον τῶν Σαρακηνῶν τῆς Κρήτης, μιὰ ἐκστρατεία σκληρὴ καὶ δύσκολη, ποὺ κατέληξεν ὅμως σὲ νικηφόρο τέλος. Τότε ὁ Νικηφόρος ἐζήτησε νὰ βρῆ τὸν Ἀθανάσιον, γιὰ νὰ τὸν πάρῃ μαζί του στὴν ἐκστρατείαν ἐκείνη. Σύμφωνα μὲ διαταγὴ του, ἔγιναν ἔρευνες καὶ βρέθηκεν ὁ Ἀθανάσιος στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τὸν παρεκάλεσε λοιπὸν ὁ Νικηφόρος νὰ τὸν συνοδεύσῃ στὴν Κρήτη ὡς ἱεροκέρυξ τοῦ Στρατοῦ, μαζί μὲ τὸν Νίκωνα τὸν Μετανοεῖτε. Κατόπιν ἀπὸ πολλὰ παρακλήσεις τοῦ στρατηγοῦ, ὁ Ἀθανάσιος δέχθηκε ν' ἀφήσῃ τὸν ἀσκητικὸν του βίον καὶ νὰ περάσῃ τὴν θάλασσα γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν Κρήτη. Ὁ Νικηφόρος λοιπὸν κι' ὁ Ἀθανάσιος συναντήθηκαν στὴν Ἑλληνικὴ μεγαλόνησο κ' ἔμειναν μαζί σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, δηλαδὴ ὡς τὴν ὀριστικὴν κατατρόπωση τῶν Σαρακηνῶν. Ὅσο διαρκοῦσεν ἡ ἐκστρατεία, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἐστήριζε ψυχικὰ τοὺς πολεμιστὰς μὲ τις εὐχὰς καὶ μὲ τις συμβουλὰς του. Καί, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν ἄλωση τοῦ Χάνδακος (τοῦ Ἡρακλείου) ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸν στρατό, ὁ Ἀθανάσιος διεκρίθη γιὰ τις καρποφόρες του προσπάθειες νὰ ξαναφέρῃ στὸν δρόμο τοῦ Χριστιανισμοῦ ὄσους Κρητικούς εἶχαν ἐξισλαμισθῆ, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρῃ στὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς Ἀραβες ἐκείνους, ποὺ ἔμειναν στὴν Κρήτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της ἀπὸ τὸν Νικηφόρο.

Ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς, ἔπειτ' ἀπ' αὐτὴν τὴν πολὺπλευρῆ δρᾶσι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, τοῦ παρεχώρησεν, ἀπὸ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα τῆς νίκης του στὴν Κρήτη, 100 λίτρες χρυσοῦ. Μ' αὐτὰ ἐσυμφώνησαν ὁ Ἅγιος καὶ ὁ στρατηγὸς νὰ οἰκοδομηθῆ μεγάλο Μοναστήρι στὸν Ἀθῶνα. Ὅπως περιγράφεται στὸν βίον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος «οὐκ ἐπαύσατο παρακαλῶν καὶ προτροπέμενος τὸν Ἀθανάσιον, ὥστε πείσαι αὐτὸν παραδέξασθαι δομηθῆναι Λαύραν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, πρὸς τό, συντελεσθησομένης τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας τοῦ βασιλικοῦ προστάγματος, γενέσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀθῶνος, εἶγε κατευδοθεῖη καὶ ἀποτάξασθαι βιώσαι τε βίον, ὃν ἀνεκαθεν ἡρετίσατο».

*

Ἔτσι, μὲ τὸ χρυσάφι ποῦ τοῦ ἔδωκεν ὁ Νικηφόρος ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεσίν του ὅτι, καὶ ὁ ἴδιος ἀργότερα θὰ πήγαινε νὰ μονάσῃ στὸ Ἅγιον Ὄρος, ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ξαναγύρισε στὸ κελλί του καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ χτίζῃ στὸ ἴδιο σημεῖο τοῦ Ἀθῶνος τὴν Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας. Ἡ οἰκοδομὴ ἄρχισε τὸ 961. Καὶ συγχρόνως ὁ Ἀθανάσιος ἐμεγάλωσε καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Καρυῶν.

Ὀλίγον ἀργότερα ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς ἀνεκηρύχθη Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ καὶ περιεπλάκη στὰ δίχτυα τῆς Θεοφανοῦς καὶ τὴν ἐνυμφεύθη. Σὰν ἔμαθε αὐτὸ τὸ γεγονός ὁ Ἀθανάσιος, ἐταράχθη πολὺ. Ἦταν φανερὸ πὼς ὁ Νικηφόρος ἐλησμόνησε τὴν ὑπόσχεση ποῦ ἔδωσε νὰ μονάσει στὸ Ἅγιον Ὄρος... Τότε ὁ Ἀθανάσιος ἄφησε στὴ μέση τὴν οἰκοδομὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας κ' ἔσπευσε στὴν Πόλη. Ἐκεῖ παρουσιάσθη στὸν Νικηφόρον καὶ τοῦ ἔκαμεν αὐστηρὸν ἔλεγχον γιατί εἶχεν ἀλλάξει γνώμη, ἐνῶ εἶχεν ὑποσχεθῆ πὼς θὰ ἐμόναζε... Ὁ Αὐτοκράτωρ ἄκουσε μὲ ταπεινώση τίς φιλικὲς μὰ αὐστηρὲς παρατηρήσεις τοῦ Ἀθανασίου καὶ τίς βρῆκε σωστὲς καὶ δίκαιες. Κατάφερεν ὅμως νὰ πείσῃ τὸν Ἅγιον πὼς, μόνις τὰ γεγονότα τοῦ τὸ ἐπιτρέψουν, θὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ θὰ πάῃ στὸν Ἀθῶνα, νὰ μονάσῃ καὶ νὰ πεθάνῃ ἐκεῖ. Ἔτσι ὁ Ἀθανάσιος ἐπέισθη καὶ ξαναγύρισε στὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου κατέγινε μὲ ζῆλον νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ μεγάλο Μοναστήρι τῆς Μεγίστης Λαύρας.

Τὸ 963 ἡ Μεγίστη Λαύρα ἤτο ἔτοιμη πιά καὶ ἄρχισε νὰ λειτουργῆ. Ὁ Νικηφόρος μὲ χρυσόβουλλά του ἐπλούτισε τὸ Μοναστήρι, γιατί τοῦ ἔδωσε προσόδους 244 χρυσῶν νομισμάτων τὸν χρόνον ἀπὸ φορολογία τῆς νήσου Λήμου. Ἐξ ἄλλου ἐχάρισε στὴν Μεγίστην Λαύραν μετόχια, τὴν μεγάλην Μονὴν τῶν Περιστερῶν στὴ Θεσσαλονίκη, ἅγια λειψάνα καὶ πολλὰ ἔργα τέχνης μεγάλης ἀξίας.

Εὐρῆκεν ὁμοῦς ὁ Ἀθανάσιος στὸ Ἅγιον Ὄρος πολλὰς ἀντιδράσεις. Πολλοὶ ἀσκητὲς, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ ἀγριαζωὴ στὶς καλύβες, στὶς σπηλιὲς καὶ στὰ δάση, ἐδημιούργησαν διαφορὰς μὲ τὴν Μεγίστην Λαύραν. Μὰ ὁ Ἀθανάσιος, ποὺ ἦταν καὶ μορφωμένος καὶ δίκαιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἱκανὸς διοργανωτὴς, ἐπεκράτησεν. Ἔτσι τὸ ἔργον τοῦ ἐθριάμβευσεν. Ἡ Μεγίστη Λαύρα ἔτσι σήμερα ὑπάρχει καὶ ἀκμάζει.

11^α Ἐνῶ ἀγωνίζονταν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος στὸ Ἅγιον Ὄρος κ' ἐδημιουργοῦσεν ἐκεῖ νέα μοναστικὴ ζωὴ, ἔμαθε τὸν φρικτὸ θάνατο τοῦ φίλου τοῦ Αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ, ποὺ ἰδιαιτέρα τὸν ἐλύπησεν. Ὡστόσο, ἀργότερα, ὁ διάδοχος τοῦ Φωκᾶ, Ἰωάννης Τσιμισκῆς ὑποστήριξε καὶ περιποιήθηκε τὸν Ἀθανάσιον. Μάλιστα σὲ μία στάση, ποὺ γίνηκε στὴ Μεγάλῃ Λαύρα ἐναντίον τοῦ ἱδρυτῆ τῆς, ὁ Τσιμισκῆς χωρὶς δισταγμὸ, ἐτάχθη μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἀθανασίου κ' ἔστειλε στὸν Ἀθῶνα τὸν Εὐθύμιον τὸν Στουδίτην γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις καὶ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις ὑπὲρ τοῦ ἡγουμένου τῆς Λαύρας. Τότε ὁ Τσιμισκῆς ἔστειλε καὶ ἰδιαιτέρο δῶρο στὴ Μονὴ ἀπὸ 244 χρυσᾶ νομίσματα.

*

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος δὲν ἦτο μονάχα ἐξαίρετος μοναχὸς καὶ ἱεροκλήρῳξ, ὄχι μονάχα ἱδρυσε τὴν Μεγίστην Λαύραν, ἀλλ' αὐτὸς ἱδρυσε καὶ διαργάνωσεν ὅλην τὴν ἕως τότε ἀνοργάνωτη μοναστικὴ κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὸ 970 συνέταξε τὸ «Τυπικὸν» ἢ «Κανονικὸν» τῆς κοινότητος. Σ' αὐτὸ τὸ 990 ἐπρόσθεσεν ὁ ἴδιος καὶ τὴν «Διατύπωσιν» ἢ Διαθήκην τοῦ Ἀθανασίου. Μὲ χρυσόβουλλον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Τσιμισκῆ ἐπεκυρώθη τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἕως σήμερα ἀποτελεῖ τὸ Βασικὸν Νόμον, ποὺ ἰσχύει στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἀντίγραφα τοῦ σώζονται ἐκεῖ πολλὰ. Τὸ Τυπικὸν αὐτὸ λέγεται στὸ Ἅγιον Ὄρος «Τράγος», ἐπειδὴ, πιθανότατα, τὸ ἀρχικὸ του κείμενον εἶχε γραφῆ πάνω σὲ δέρμα Τράγου.

*

Ἀφοῦ ὁ Ἀθανάσιος ἐσυμπλήρωσεν εἰρηνικὰ τὸ ἔργον τῆς ὀργανώσεως τῆς μοναστικῆς πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀπέθανε τὴν 5 Ἰουλίου, μεταξύ 1000 καὶ 1010, ὅπως φαίνεται ἀπὸ διάφορα ἔγγραφα. Διάδοχός του ὡς ἡγούμενος τῆς Μεγίστης Λαύρας, ὑπῆρξεν ὁ Εὐστράτιος. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τούτου, συνέγραψε τὰ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μοναχὸς Ἀθωνίτης, λεγόμενος καὶ αὐτὸς Ἀθανάσιος. Μετὰ τὸν θάνατόν του, ὁ Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης ἀνεκρήχθη Ἅγιος.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 7 'Ιουλίου (Δ' Ματθαίου, 'Αγ. Κυριακῆς)

(Γαλάτ. γ' 23-28)

«Πάντες υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἐν δούλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (γ' στίχ. 26-28).

[*Ὅλοι εἶστε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν πίστι μέσα στὸν Ἰησοῦ Χριστό· διότι ὅσοι βαπτισθήκατε στὸν Χριστό, τὸν Χριστό φορέσατε. Δὲν ὑπάρχει Ἰουδαῖος, οὔτε εἰδωλολάτρης, δὲν ὑπάρχει δούλος οὔτε ἐλεύθερος, δὲν ὑπάρχει ἄνδρας οὔτε γυναῖκα· διότι ὅλοι σεῖς εἶστε ἕνας κ' ὁ ἴδιος ἄνθρωπος μέσα στὸν Ἰησοῦ Χριστό].*

Ἄπειρα μεγάλα κ' ἐνδοξοῦς εἶναι ὁ τίτλος, ποῦ μᾶς δόθηκε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Ὁ τίτλος, ποῦ παρέχεται σὲ ὅλους ὅσοι πιστεύουν στὸν Χριστό. Ὁ τίτλος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀκούσατε πρὶν ἀπὸ λίγο τί διεκήρυξε ἡ μακαρία φωνὴ τοῦ ἀποστόλου: «Ὅλοι εἶστε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, μιὰ καὶ πιστεύετε στὸν Ἰησοῦ Χριστό,—φώναξε ὁ Παῦλος—. Γιατὶ ὅσοι βαπτισθήκατε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸν Χριστό φορέσατε. Ἔτσι δὲν ὑπάρχει πιά ἀνάμεσά σας οὔτε καταγόμενος ἀπὸ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη, οὔτε δούλος, οὔτε ἐλεύθερος, οὔτε ἄνδρας οὔτε γυναῖκα. Αὐτὲς ὅλες οἱ διαφορὲς δὲν ἔχουν τώρα καμμιά σπουδαιότητα. Γιατὶ ὅλοι σεῖς οἱ πιστοὶ εἶστε τὸ ἴδιο μέσα στὸν Ἰησοῦ Χριστό».

Ὡ ἄπειρη συγκατάβασις κ' ἀγάπη τοῦ Θεοῦ! Ὁ ποιητής, ποῦ μᾶς ἔκαμε ἀπὸ τὸ τίποτε, δὲν μᾶς ὀνομάζει κτίσματά του. Ὁ Κύριος, στὸν ὁποῖον ἀνήκομε, δὲν μᾶς ἀποκαλεῖ δούλους του. Ἄλλὰ πῶς μᾶς προσαγορεύει; Κι' ὡς τί μᾶς παραδέχεται;

Μᾶς προσφωνεῖ υἱούς του. Κι' ὡς υἱούς του μᾶς ἀναγνωρίζει. Ἀληθινά, δὲν ὑπάρχει ποθητότερη ιδιότης, ὑψηλότερο γνῶρισμα ἀπ' αὐτό. Ὅποιοι πιστεύει στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι πιά γῆ καὶ σποδός, ἀλλὰ μετέχει στὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι μέλος τῆς θείας δυναστείας, καλεσμένος—ὅπως λέγει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος—νά συμβασιλεύῃ μὲ τὸν Χριστὸ στοὺς αἰῶνες.

Πῶς γίνεται ν' ἀποκτᾶ κανεὶς ἓνα τόσο ἀπερίγραπτο τίτλο, μιὰ τόσο ὑψηλὴ κι' ἔνδοξη τιμὴ; Τὸ σημειώνει ὁ Παῦλος παρακάτω καὶ τὸ ἐξηγεῖ τρανότατα. Εἶναι ἐπόμενο—λέγει—νά γίνετε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, γιατί στὸ θεῖο βάπτισμα ντυθήκατε τὸν Χριστό. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Τὸ βάπτισμα μὲ τὸ ὁποῖο κανεὶς εἰσέρχεται στὴν Ἐκκλησία καὶ γίνεται μέλος τῆς, δὲν εἶναι μονάχα τὸ νερὸ ποὺ ξεπλύνει ἀπὸ τοὺς ρύπους τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι κι' ἡ ἔνδυσις τοῦ Χριστοῦ. Φορᾶμε τὸν Χριστὸ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα μας. Γινόμαστε ἓνα μαζὶ του.

Καὶ λοιπόν, τὰ γνωρίσματα ποὺ ἔχει ἐκεῖνος, τὰ ἀποκοῦμε κι' ἐμεῖς. Ποιὸ εἶναι τὸ κυριώτερο καὶ τὸ πιὸ σημαντικὸ ἀπ' αὐτά; Τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι, λοιπόν, ντύθηκαν τὸν Χριστὸ μὲ τὸ βάπτισμα καὶ τὸν πιστεύουν κι' εἶναι ἓνα μαζὶ του, γίνονται κι' αὐτοὶ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν δὲ κάποιος ἀποκτήσῃ ἓνα πολυτιμώτατο κι' ὑπέρτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τίτλο, δὲν δίνει πιά σημασία στὰ κατώτερα γνωρίσματα ποὺ εἶχε καὶ ποὺ τὸν ἔκαναν νὰ ξεχωρίζῃ ἀνάμεσα στοὺς γύρω του. Κι' ὅταν τὸν ὕψιστο αὐτὸ τίτλο τὸν κάνουν δικό τους κι' οἱ ἄλλοι γύρω του, τότε ὅλες οἱ διαφορὲς ποὺ τοὺς ξεχώριζαν μεταξύ τους, παύουν νὰ ἔχουν σημασία καὶ δὲν λογαριάζονται καθόλου.

Ὅταν δυὸ πένητες διακρίνονταν μεταξύ τους, γιατί ὁ ἓνας εἶχε στὸ ντορβᾶ του μισὸ ψωμί κι' ὁ ἄλλος ὀλόκληρο καὶ συμβῆ ὕστερα νὰ κληρονομήσουν ξαφνικὰ ἀπὸ κοινοῦ μιὰ ἀμύθητη περιουσία, παύει νὰ ἔχη τὴν παραμικρὴν σημασία τὸ ὅτι ὁ ἓνας εἶχε τὸ ὀλόκληρο ψωμί κι' ὁ ἄλλος τὸ μισό. Καὶ γιὰ δυὸ ὁδοιπόρους, ποὺ βαδίζουν μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας καὶ τοῦ ἐνὸς τὸ φανάρι ἔχει περισσότερο λάδι καὶ λαμπρότερη φλόγα ἀπὸ τοῦ ἄλλου, τί σημασία ἔχει αὐτὴ ἢ διαφορὰ τὴν ὥρα ποὺ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ γίνεται πιά μέρα; Κι' ὅταν δυὸ ἄρρωστοι ὑποφέρουν πλάι-πλάι κι' ὁ ἓνας εἶναι πλαγιασμένος σὲ μαλακὸ κρεβ-

βάτι κι' ὁ ἄλλος κατάχαμα, θὰ σκεφτοῦν καθόλου αὐτὴ τὴ διαφορὰ ἀπὸ τὴ στιγμή πού θὰ γίνουν κι' οἱ δυὸ ὀλότελα καλά;

Γι' αὐτὸ—συνεχίζει ὁ Παῦλος—μιὰ κι' εἶστε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, μιὰ κι' ἔχετε δηλαδὴ αὐτὸν τὸν ὑψιστο τίτλο, δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσα σας καμμιά διάκρισι μὲ σημασία. "Ὅταν ὅλοι σεῖς οἱ πιστοὶ εἶστε υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, τί μπορεῖ νὰ σᾶς νοιάζῃ ἢ κατὰ σάρκα καταγωγή τοῦ καθενός σας ἢ ἡ θέσις σας στὸν παρόντα κόσμος, ὅπου ὑπάρχουν πλούσιοι καὶ φτωχοί, δοῦλοι κι' ἐλεύθεροι, εὐνοούμενοι κι' ἀδικημένοι; Καὶ τί σπουδαιότητα μπορεῖ νὰ ἔχει ἀκόμα ἂν εἶστε ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἀφοῦ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶπε ὁ Ἰησοῦς, δὲν θὰ λογαριάζονται κ' οἱ σωματικὲς διαφορὲς, ἀλλὰ θὰ ζῆτε ὅλοι σὰν ἄγγελοι;

Κάθε τί, πού ἐδῶ κάτω χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ἕνα τίποτε μπροστὰ στὴν κοινοκτημοσύνη τοῦ ἀθανάτου κι' ἐνδόξου τίτλου, πού σᾶς ἀνεβάζει ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανό, ἀπὸ τὴ ματαιότητα στὴν ἀληθινὴ χαρὰ, ἀπὸ τὰ φθαρτὰ στὰ αἰώνια.

Αὐτὴ εἶναι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ μεγάλη ἀλήθεια πού ἐξαίρει σήμερα ὁ θεῖος ἀπόστολος καὶ φωταγωγεῖ μὲ τὴ λάμψι τῆς τῆς ψυχῆς. Καὶ δὲν τὸ κάνει μάταια. Γιατὶ γνωρίζει, πὼς ἡ σάρκα, ὁ κόσμος κι' ὁ Διάβολος προσπαθοῦν νὰ τραβήξουν τὸν καθένα χριστιανὸ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Πασχίζουν νὰ τὴν παραμερίσουν, νὰ τὴν ἀμαυρώσουν, νὰ τὴν ξεθωριάσουν ἀπὸ κάθε χριστιανικὴ διάνοια καὶ καρδιά. Καὶ τὸ κατορθώνουν, ἀλλοίμονο, σὲ πολλὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, πού κάθονται καὶ συλλογίζονται καὶ κλαῖνε γιὰ τὸ ὅτι τυχὸν εἶναι ἀδικημένοι σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχουν τὸν μεγαλύτερο θησαυρό, πού θὰ μπορούσαν νὰ ὀνειρευθοῦν: τὸν θησαυρὸ τῆς τιμῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα συνδέεται ὁ τίτλος τους ὡς υἱῶν τοῦ Θεοῦ.

Περάστε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, στὸν τράχηλο τῆς ψυχῆς σας σὰν βασιλικὸ περιδέραιο αὐτὴ τὴν ἐκθαμβωτικὴ διαβεβαίωσι τοῦ Πνεύματος. Τὴ διαβεβαίωσι, ὅτι εἶστε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαπημένα. Κι' ἔτσι, σὰν ἀληθινὰ πριγκιπόπουλα τοῦ οὐρανοῦ, κονταροχτυπηθῆτε γενναῖα καὶ περήφανα μὲ τὴν ἁμαρτία, περιφρονώντας καὶ καταπατώντας τὰ φόβητρα καὶ τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου τούτου, πού εἶναι ἕνα τίποτε μπροστὰ στὴν ἐνδοξὴ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς σας. Ἀμήν.

Κυριακή 14 'Ιουλίου ('Αγ. Πατέρων)

(Τίτ. γ' 8 - 15)

« Ἀσπάζονται σοι οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες.
Ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει ». (στίχ. 15).

Ἰσὲ ἀπάζονται ὅλοι ὅσοι εἶναι μαζί μου.
Ἄσπάσου ὅσους μᾶς ἀγαποῦν μέσα στήν πίστι].

Κανένα σημεῖο, στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δὲν εἶναι χωρὶς πολὺτιμη σημασία, χωρὶς βαθὺ νόημα, χωρὶς σωτήριο μήνυμα. Ἡ Γραφή περιέχει παντοῦ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ ζωὴ καὶ κάθε τμημά της, ἀκόμα καὶ τὸ πιὸ κοινό, εἶναι μόνον φαινομενικὰ κοινό.

Ἡ ἀποστολικὴ περικοπή, ποὺ ἀκούσαμε σήμερα, εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τὸ ἀγαπημένο του πνευματικὸ τέκνο, τὸν Τίτο. Κι' αὐτὸς ὁ ἐπίλογος καταλήγει μὲ μιὰ φράσι, ποὺ φαίνεται κάτι τὸ πολὺ συνηθισμένο, τὸ τετριμμένο. « Σὲ ἀσπάζονται ὅλοι ὅσοι εἶναι μαζί μου — γράφει κλείνοντας τὴν ἐπιστολή του ὁ μέγας ἀπόστολος — Φίλησέ μου ὅσους μᾶς ἀγαποῦν μέσα στήν πίστι ».

Δὲν φαίνεται σὰν τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ αὐτὸς ὁ ἀσπασμὸς κι' αὐτὴ ἡ παραγγελία ἀσπασμοῦ. Ὡστόσο, μέσα στὶς λέξεις αὐτές, κρύβεται, ἀδελφοί, ἓνα μεγάλο περιεχόμενο, μιὰ ἐξαισία πραγματικότητος, μιὰ ὑπέροχη λεπτομέρεια ἀπὸ τὸν βίο τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἓνα βίο, ποὺ καθὼς ὅλοι ξέρετε, ἦταν πολὺ πιὸ μέσα στὸ Εὐαγγέλιο ἀπ' ὅ,τι στάθηκε ἐκεῖνος τῶν κατοπινῶν χριστιανικῶν γενεῶν.

Ὅταν ὁ Παῦλος ἔγραφε πάνω στήν περγαμηνὴ αὐτὰ τὰ λόγια, δὲν ἔκανε σχῆμα λόγου, δὲν χάρασσε μιὰ κοινότοπη ξεθωριασμένης ἔννοιας φράσι. Οἱ λέξεις του εἶχαν ὅλη τὴν παρθενικὴ λάμψι μιᾶς πρωτοφανέρωτης στὸν κόσμον πραγματικότητος, φύλαγαν ἐπάνω τους τὸ συγκεκριμένο τους νόημα.

Γιατὶ τὸ φίλημα, ὁ ἀσπασμὸς τῶν χειλέων, ἦταν τότε τὸ πιὸ ὠραῖο ἄνθος τῆς ἐνότητος, ποὺ χαρακτήριζε τοὺς χριστιανούς, τῆς ἀγάπης ποὺ εἶχαν μεταξὺ τους. Οἱ χριστιανοὶ τότε ἦταν πραγματικὰ ἀδελφία κι' ἀποτελοῦσαν μιὰ οἰκογένεια, ποὺ οἱ δεσμοὶ τῶν μελῶν της ἦταν πιὸ ἰσχυροὶ ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς ποὺ ἐνώνουν τὴ φυσικὴ οἰκογένεια, τοὺς συζύγους μεταξὺ τους, τοὺς γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα, τὸν ἀδελφὸ μὲ τὸν ἀδελφὸ.

Κι' ὅπως σέ μιὰ φυσική οἰκογένεια, πού τὰ μέλη της ἔχουν μεταξύ τους μεγάλη ἀγάπη καί στοργή, τὸ φίλημα εἶναι φαινόμενο συχνό, ἔτσι καί πολὺ περισσότερο στὴν πρώτη Ἐκκλησία συνέβαινε. Στις συνάξεις πού ἔκαναν οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ἀσπάζονταν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον μὲ τὸ ἅγιο φίλημα, ὅπως τὸ λέγει σέ ἄλλη του ἐπιστολὴ ὁ Παῦλος. Τί τὸ φυσικώτερο ἀπ' αὐτὴ τὴν ψυχικὴ ἀνάγκη, ἀπ' αὐτὴ τὴν ὠραία συνήθεια γιὰ τοὺς πιστοὺς ἐκείνης τῆς περιόδου, πού, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἱερός συγγραφεὺς τῶν Πράξεων, ἡ καρδιά κι' ἡ ψυχὴ τους ἦταν μία; Τί τὸ φυσικώτερο ἀπ' αὐτὰ τὰ φιλήματα τὰ ἅγια κι' ἁγνά, ὅταν ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἔβανε ἀληθινὰ τοὺς ἀνθρώπους; Τί τὸ φυσικώτερο ἀπὸ τοὺς ἀσπασμοὺς τῶν χειλέων, ὅταν οἱ καρδιές ἦταν ὄχι ἀπλῶς κοντὰ ἢ μιὰ στὴν ἄλλη, ἀλλὰ εἶχαν γίνει μιὰ καρδιά;

Τέκνο τῆς βαθειᾶς, τῆς ἀπεριόριστης, τῆς τελείας ἀγάπης εἶναι τὸ φίλημα. Κι' ὅταν αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἐμφανίσθηκε στὸν κόσμο μὲς ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τότε καί τὸ τέκνο της ἄλλαξε ὄνομα καί πῆρε ἐκεῖνο τῆς μητέρας του. Γιατί τότε ὁ ἀσπασμὸς πρωτονομάσθηκε φίλημα, ἀπὸ τὸ ρῆμα φιλῶ, πού σημαίνει ἀγαπῶ. Φίλημα κι' ἀγάπη ἔτσι φανερώθηκαν κι' ἔμειναν μέσα στὴν Ἐκκλησία σὰν τὸ ἴδιο πράγμα. Ἀγαποῦσαν πολὺ οἱ χριστιανοὶ τότε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καί τὰ φιλήματα πού ἔλλαζαν μεταξύ τους ἔδειχναν τὴν ἀγάπη τους αὐτῇ. Κι' ἔτσι ὠνόμασαν καί τὴν ἐκδήλωσι μὲ τὸ ὄνομα τῆς αἰτίας, τὸ φίλημα ἀπὸ τὴν ἀγάπη, πού τὸ ἐνέπνεε καί τὸ γεννοῦσε.

Σήμερα, μονάχα μὲ τὴ φαντασία μποροῦμε νὰ πλησιάσωμε αὐτὴ τὴν ὑπέροχη πραγματικότητα, πού ὑπῆρχε ἄλλοτε στὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν καί πού ὑποφώσκει μὲς ἀπὸ τὸ ἀποστολικὸ ρητό, μὲς ἀπὸ τοὺς ἀσπασμοὺς πού στέλνει καί πού παραγγέλει ὁ Παῦλος.

Ἡ ἀγάπη, πού δίδαξε ὁ Κύριος καί πού ἀνοῦσε στὴν πρώτη Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχει τώρα παρὰ μονάχα σὲ ἐλάχιστες χριστιανικὲς καρδιές. Οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ εἴμαστε πολὺ ἀπομακρυσμένοι ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, δὲν αἰσθανόμαστε τόσο πολὺ μεταξύ μας σὰν ἀδέλφια ὅπως γινόταν τότε. Καί γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει τώρα καί τὸ τέκνο τῆς ἀγάπης, τὸ φίλημα.

Οἱ πατέρες μας, πού εἶχαν περισσότερη ἀπὸ μᾶς ἀγάπη, διατήρησαν αὐτὴ τὴν ἀρχαία ἐκδήλωσί της, στὴν λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως. Ἀλλὰ τώρα κι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἔχνος τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς ἀγάπης ἔσβυσε.

Πόσο πρέπει νά λυπηθοῦμε, νά πενθήσουμε γι' αὐτὴ τὴ φτώχεια μας! Μᾶς φαίνεται σὰν ὄνειρο ἡ ιδέα πὼς θάταν δυνατὸν σήμερα νὰ ἔχουμε μεταξύ μας τέτοιο σύνδεσμο οἱ χριστιανοί, ὥστε κάθε φορά πού συναντιόμαστε ἐδῶ νὰ εἶναι ὀλότελα φυσικὸ τὸ φῆλημα ἀνάμεσά μας.

Δὲν εἶναι φυσικὸ, γιατί λείπει ἡ ἀγάπη, γιατί οἱ δεσμοὶ τῆς κοινῆς πίστεως χαλάρωσαν, γιατί ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς πῆρε τὴ δική του καρδιά ἀπὸ τὸ κοινὸ ταμεῖο τῆς ἀγάπης, ὅπου ἄλλοτε ἦταν ὅλες οἱ καρδιᾶς μία.

Δὲν σᾶς τὰ λέγω αὐτά, ἀδελφοί μου, γιὰ νὰ πέσετε στὴν ἀπόγνωσι. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κάποτε σκληρὸς, ἀλλὰ ὄχι γιὰ κακὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ τὸ ὄνι εἶναι σκληρὸ κι' ἀνοίγει πληγὰς στὸ χῶμα, ἀλλὰ ἔτσι τὸ χῶμα μαλακώνει καὶ πιάνει ὁ σπόρος κι' ἀκολουθεῖ ἡ καρποφορία. Ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς δείχνῃ πόσο χαμηλὰ εἴμαστε πεσμένοι, τὸ κάνει ὄχι γιὰ νὰ ἀπελπιστοῦμε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ποθήσουμε τὴν ἀνύψωσι, γιὰ νὰ μετανοήσουμε, γιὰ νὰ γυρίσουμε πραγματικὰ κοντὰ του, ὅποτε θὰ βρεθοῦμε κι' ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἦταν ἄλλοτε μιὰ μεγάλη πυρκαϊά, πού εἶχε ἐξαφανίσει μέσα στὶς φλόγες τῆς ὅλες τὶς ἐπιφυλάξεις, τοὺς φόβους, τὶς ιδιοτέλειες καὶ τοὺς ἐγωϊσμούς, πού χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς κρατοῦν σὲ ἀπόστασι. Ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ σήμερα δὲν ἔλειψε ὀλότελα. Ἀλλὰ ἀπὸ πυρκαϊὰ μεγάλη, πού ἦταν, χαμήλωσε σχεδὸν παντοῦ, ἔσβυσε σὲ πολλὰ μέρη καὶ διατηρήθηκε ἄλλοῦ σὲ μικρὰς φλόγες ἢ σὲ σπίθες κάτω ἀπὸ τὶς στάχτες.

Ὅταν, λοιπόν, θυμηθοῦμε πόση ἦταν ἄλλοτε καὶ συλλογιστοῦμε πόσο σήμερα εἴμαστε φτωχοὶ ἀπ' αὐτὴ, αὐτὸ δὲν θὰ τὴ σβύσῃ ὀλότελα, ἀλλὰ θὰ τὴν ἀνάψῃ πὺ πολὺ. Τὸ ἀποστολικὸ ρητό, πού ἀκούσαμε σήμερα, ἀδελφοί, ἄς γίνῃ γιὰ τὸν καθένα μας πνοὴ πού θὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μεταξύ μας. Εἴμαστε καὶ τώρα ἀδέλφια, ὅσο λίγο κι' ἂν ἀγαπᾶμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Γιατί ὁ οὐράνιος πατέρας μας δὲν παύει νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς ἀναγνωρίζῃ τέκνα του. Ἄς τὸν παρακαλέσουμε, λοιπόν, μὲ συντριβή, μὲ πόθο, μὲ δάκρυα: αὐτὴ τὴν ἀγάπην πού ἔχει γιὰ ὅλους μας, νὰ τὴν ἔχουμε κι' ἐμεῖς μεταξύ μας.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων, ἐν ὄψει τῆς ἐφαρμοζομένης Διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, ἐκοινοποίησε πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐπικρατείας τὴν ὑπ' ἀρ. 68932 ἐγκύκλιον αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας καθορίζεται εἰς ποίας περιπτώσεις ἀρμοδία ἐπὶ θεμάτων ἐκκλησιαστικῆς φύσεως εἶναι ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Ὀρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου καὶ εἰς ποίας περιπτώσεις ἀρμόδιοι καθίστανται οἱ Νομάρχαι.

Ὅτω εἰς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν Ὀρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων παραμένουν αἱ ἐξῆς ἀρμοδιότητες.

1) Ἡ ἔγκρισις ἀποφάσεων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων πρὸς σύναψιν δανείων ἄνω τῶν διακοσίων χιλιάδων (200.000) δρχ. δι' ἀνέγερσιν, ἐπισκευῆν καὶ καλλωπισμὸν τῶν Ἱερῶν Ναῶν (N. 2.200/40, ἀρθρ. 29).

2) Ἡ ἔγκρισις ἀνεγέρσεως Ναοῦ ἑτεροδόξων (N. 2.200/40 ἀρθρ. 35).

3) Ἡ ἐκδίκασις προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ Ὀρησκευμάτων κατὰ πάσης ἀποφάσεως τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων, μόνον διὰ λόγους νομιμότητος (N. 2200/40, ἀρθρ. 35).

4) Ἡ ἔγκρισις ἀποφάσεων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων περὶ δωρῆσεως ἀκινήτου ἀξίας ἀνωτέρας τῶν τριακοσίων χιλιάδων (300.000) δρχ. (N. 2200/40, ἀρθρ. 40).

5) Ἡ ἔγκρισις ἀποφάσεων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων πρὸς συνομολόγησιν δανείου ὑπερβαίνοντος τὰς ἑκατὸν χιλιάδας (100.000) δρχ. (N. 2200/40, ἀρθρ. 40).

6) Ἡ ἔγκρισις πρακτικοῦ δημοπρασίας ἐκποιήσεως ἀκινήτων ἢ κινήτων τοῦ Ναοῦ, ὡς καὶ ἡ σύστασις δικαιώματος ἐπὶ ἀκινήτου αὐτοῦ, προκειμένου περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς τριακοσίας χιλιάδας (300.000) δρχ.

7) Ἡ ἀπόσπασις μέχρις ἐνὸς ἔτους ὡς Ἱεροκλήρων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Βορείου Ἑλλάδος ἀγάμων Κληρικῶν Θεολόγων τῆς περιοχῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (N. 335/47, ἀρθρ. 1).

8) Αἱ κυρώσεις κατὰ παρανόμων τοποθετήσεων ἐφημερίων ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων (N. 2200/40, ἀρθρ. 54).

9) Ἡ χορήγησις ἐιδικῆς ἀδείας λειτουργίας ἐργοστασίων παραγωγῆς στεατίνης τοῦ ἔμπορίου καὶ ὑδρογονωμένων λιπαρῶν ὀξέων (N. 2293, ἀρθρ. 8 § 2).

10) Ἡ ἔγκρισις ἀποδημίας Ἀρχιερέων (N. 671/43, ἀρθρ. 29).

Διὰ τὰ ὡς ἄνω θέματα δέον οἱ ἐνδιαφερόμενοι ν' ἀπευθύνονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων, Γενικὴν Διεύθυνσιν Ὀρησκευμάτων.

Διὰ τὰ λοιπὰ θέματα, τὰ μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὴν ὡς ἄνω ἀπαρίθμησιν, ὅπως ἡ σύστασις ἐραρικῶν ἐπιτροπῶν, ἢ ἔγκρισις ἀνεγέρσεως ἱ. ναοῦ τοῦ Ὀρθοδόξου δόγματος, αἱ ἔγκρισεις ἐκποιήσεως κινήτων ἢ ἀκινήτων ἀξίας κάτω τῶν 300.000 δραχμῶν ἢ συνομολογήσεως δανείων κάτω

των 100.000 δρχ., διὰ τὰ ὁποῖα πρότερον ἀπρητέτο ἔκδοσις Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως, ἀποκλειστικῶς ἀρμοδίος εἶναι ὁ Νομάρχης, ὅστις καὶ παρέχει τὴν σχετικὴν ἔγκρισιν.

Ἐξαιρετικῶς εἰς τὸν Νομάρχην Ἀττικῆς δὲν παρεσχέθησαν αἱ ἀνωτέρω ἀρμοδιότητες καὶ ἐπομένως διὰ τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀναγόμενα εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς τῆως Διοικήσεως Πρωτεύουσας ἀρμοδίον παραμένει τὸ Ὑπουργεῖον Ὁρησκευμάτων, πρὸς τὸ ὁποῖον καὶ πρέπει ν' ἀπευθύνωνται οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

Τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Νοάρχου ἐξηρέθησαν παραμείνασαι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν οἰκείων ὑπουργῶν :

1) Αἱ ἀρμοδιότητες αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν ἢ τῶν Νομικῶν προσώπων Δημοσίου Δικαίου ἢ τῶν αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν, πλὴν ἐκείνων, αἵτινες διὰ ρητῶν διατάξεων ἀνετέθησαν εἰς τοὺς Νομάρχας.

2) Αἱ ἀρμοδιότητες ἐπὶ ἀντικειμένων διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν ὁποίων ἀπαρτεῖται κοινὴ ἀπόφασις πλειόνων Ὑπουργῶν.

3) Τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα εἰς πλείονας τοῦ ἐνὸς νομοῦς.

4) Αἱ ἀρμοδιότητες, αἱ ἀφορῶσαι εἰς Ὑπηρεσίας ἢ ἔργα γενικωτέρας σημασίας.

5) Αἱ κανονιστικαὶ ἀρμοδιότητες ἐπὶ ἀντικειμένων γενικωτέρας σημασίας.

— Σχετικῶς πρὸς τὴν κατάρτισιν ὑπὸ τοῦ Ὑπ. Ὁρησκευμάτων σχεδίου νόμου, διὰ τοῦ ὁποίου παρατείνεται ἡ ὑπηρεσία τῶν ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν μέχρι 31 - 12 - 1958, μᾶς παρεσχέθη ἡ πληροφορία ὅτι ἡ διάρκεια τῆς θητείας, ἀρχομένη τὴν 1ην Ἰανουαρίου, θὰ εἶναι τριετής, ὡς μέχρι τοῦδε καὶ οὐχὶ ἐνιαύσιος, ὡς ἐσφαλμένως ἀνεγράφη εἰς τὸ ὑπ. ἀρ. 11 τεύχος τοῦ ἀ' Ἐφημερίου.

— Τῇ 11ῃ παρ. μηνὸς ἐγένετο ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Δωροθέου μεγάλη σύσκεψις τῶν Συνοδικῶν καὶ παρεπιδημούντων Ἀρχιερέων, καθ' ἣν συνεχίσθη ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τῆς μισθοδοσίας καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ Κλήρου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀνεκoinώθη ἐκ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ὅτι ἐν ὄψει πιθανῆς ἐγκρίσεως σχετικῆς πιστώσεως ὑπὸ τῆς Νομ. Ἐπιτροπῆς, εἰδοποιῶνται οἱ ἐφημέριοι οἱ ὑποβάλλοντες εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέχρι τέλους Ἰουνίου 1956 αἰτήσεις χορηγήσεως ἀπλῶς μικροδανείων πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν των, ὅπως, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὑφίστανται εἰσέτι οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν αἴτησιν τοῦ δανείου, ὑποβάλλωσι νέας αἰτήσεις μετὰ σχετικῆς γνωματεύσεως τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αίδεο. Ἀναστάσιον Λεωτσάκον, Κότρωνα Γυνθίου. Ἐλάβομεν τὸ ἀποσταλὲν βιβλιάριόν σας καὶ παραδώσαμεν τοῦτο εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. πρὸς ἐνημέρωσίν του καὶ τὴν ἐν γένει τακτοποιήσιν αὐτοῦ. Εὐθὺς ὡς εἰτομασθῆ θὰ σᾶς τὸ ἐπιστρέψωμεν ταχυδρομικῶς. —

Αίδεο. Ἀν. Ἀρ. Ἐφημέριον Ν.Μ.Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους τόσον ἡμεῖς ὅσον καὶ οἱ συνεργάται μας. Ἡ ἀναφορὰ σας πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον διεβιβάσθη παρ' Αὐτῆς εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας, δεδομένου ὅτι κατὰ κρατοῦντα οὗτος εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ τακτοποιηθῆ ἐν τέλει ἡ ὑπόθεσίς σας, ἢ ὅποια ἔγινεν ἀφορμὴ πικρίας δι' ὑμᾶς. —

Αίδεο. Παράσχον Τασιούδη, Παλαιοχώριον Ἐλευθερουπόλεως. Ἡ ὑπόθεσίς σας παραμένει ἐκκρεμῆς παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ, δεδομένου ὅτι διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματός σας ἀρμόδιος εἶναι ὁ Μητροπολίτης. Θὰ πρέπη λοιπὸν νὰ ἀναμείνετε μέχρι τῆς τακτοποιήσεως τοῦ προκύπτοντος ζητήματος. —

Αίδεο. Ἀντώνιον Βελουόδη, Ἀγκίστριον Αἰγίνης. Διὰ νὰ λάβετε σύνταξιν ἀναπηρίας θὰ πρέπη νὰ ἔχετε τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά. α) Αἴτησιν περὶ συνταξιοδοτήσεώς σας. β) Ἐπίσημον ἀντίγραφον ἐνόρκου βεβαίωσεως δύο ἱατρῶν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου. Οἱ ἱατροὶ ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἰεράρχου, κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως πρὸς αὐτόν. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ βεβαίωσιν πρέπει νὰ ἀναφέρεται ἡ πάθησίς σας καὶ ὅτι συνεπεία ταύτης ἔχετε καταστῆ ἀνίκανος πρὸς ἐπιτέλειαν τῶν ἐφημεριακῶν σας καθηκόντων. Θὰ λάβετε δύο ἀντίγραφα ἀπὸ τὸ Εἰρηνοδικεῖον, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐν θὰ ὑποβάλετε εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἢ ὅποια, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς βεβαίωσεως θὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ τῶν καθηκόντων σας, τὸ δὲ ἕτερον θὰ ὑποβάλετε μαζὶ μὲ τὴν αἴτησιν καὶ τὰ ἀμέσως κατωτέρω ἀναγραφόμενα λοιπὰ δικαιολογητικά εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀνικανότης σας ἐπῆλθε ἐκ βίαιου συμβάντος, πρέπει εἰς τὴν βεβαίωσιν τῶν ἱατρῶν νὰ ἀναφέρεται ὅτι τὸ βίαιον συμβᾶν ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν ἐκτέλειαν τῆς ὑπηρεσίας σας καὶ συνεπεία ταύτης. γ) Ἀπολυτήριον γράμμα τοῦ οἰκείου Ἰεράρχου ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐν ἐπισήμῳ ἀντιγράφῳ. δ) Πιστοποιητικὸν τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος περὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως. ε) Τὸ ἀτομικὸν σας βιβλιάριον ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν συμπληρωμένον καὶ τεθεωρημένον παρὰ τοῦ Μητροπολίτου σας. στ) Βεβαίωσιν τοῦ Μητροπολίτου σας, καταλλήλως χαρτοσημασμένην καὶ κληρικοσημασμένην, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐμφαίνωνται αἱ χρονολογίαι τῆς χειροτονίας σας καὶ τοῦ ἀρχικοῦ σας διορισμοῦ, αἱ τυχόν μεταθέσεις σας εἰς ἄλλας ἐνορίας, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ χρονικὴν διάρκειαν ὑπηρεσίας εἰς ἐκάστην ἐνορίαν, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου σας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ λάβετε σύνταξιν ἀναπη-

ρίας, θὰ πρόπη νὰ προβήτε εἰς τὴν ἐξαγορὰν τριῶν ἐτῶν, ὅσων δηλαδὴ ὑπολοῖπονται διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας σας. Πάντως τὸ ποσὸν τῆς ἐξαγορᾶς θὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἐκείνου, ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας. — **Αἶδес.** Παναγιώτην Παν... "Αρ.. Λακ. Σύνταξις γήρατος ἀπονέμεται ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ ὀρίου ἡλικίας (75ου), τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως μὴ προσμετρομένου. Ἐξ ἄλλου σύνταξις πολυετοῦς ὑπηρεσίας ἀπονέμεται ἅμα τῇ συμπληρώσει 35ετοῦς, συνεχοῦς ὑπηρεσίας ἐφημερίου ἀσχέτως ἡλικίας. Διὰ τὴν σύνταξιν ἀνικανότητος γράφομεν ἀνωτέρω. Ἐὰν ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας λόγῳ ἀνικανότητος θὰ λάβετε σύνταξιν δραχ. 697 καὶ ἐφ' ἅπαξ 3.250 δραχμάς. Ἡ σύνταξις ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας καθ' ἣν ἔπαυος ὁ ἐφημέριος νὰ μισθοδοτηται. Τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν σύνταξιν γήρατος ἢ πολυετοῦς ὑπηρεσίας ὑποβάλλονται εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., μέσῳ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὴν σύνταξιν λόγῳ ἀνικανότητος, περὶ τῆς ὁποίας ἀναγνώσατε ὅσα γράφομεν ἀνωτέρω εἰς τὸν αἶδес. Βελουδην. Ἐὰν τὰ δικαιολογητικὰ ὑποβληθῶσι πλήρη εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἡ ἔκδοσις τῆς συντάξεως δὲν καθυστερεῖ. Σᾶς γράφομεν καὶ ἰδιαιτέρως ἀναλυτικώτερον. — **Αἶδес.** Δ. Μπ. Ἄρειαν Ναυπλίου. Ἐχετε δίκαιον. Εἰς τὴν περίπτωσίν σας δὲν συμφέρεῖ ἡ ἐξαγορὰ προὔπηρεσίας ἀναγομένης εἰς τὸν πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ταμείου χρόνον, διότι ἐνῶ διὰ τὴν ἐξαγορὰν θὰ καταβληθῶν σημαντικὰ ποσὰ, ἡ σύνταξις δὲν θὰ ὑπερβῇ τὰ 80^ο/₁₀ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μισθῶν. — **Αἶδес.** Οἰκονόμον Ἰωάν. Θεοδωρίδην, Γρεβενά. Θὰ φροντίσωμεν νὰ πληροφρορηθῶμεν τὰ ὀνόματα καὶ θὰ σᾶς τὰ ἀποστείλωμεν. Πάντως τὸ ἐν λόγῳ νομοσχέδιον παραμένει ἐν ἐκκρεμότητι. — **Αἶδес.** Ἀθανάσιον Χαλκιᾶν, Σταθὸν Χαλκιδικῆς. Περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἁγίας Χάιδης θὰ σᾶς πληροφρορήσωμεν προσεχῶς δεδομένου ὅτι δὲν ἔχομεν πρόχειρα τὰ συγγράμματα τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε. Εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημά σας ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς. Διὰ τὸν γάμον δευτερεξαδέλφων δὲν ὑφίσταται σήμερον κώλυμα, ἐπομένως οὔτοι δύνανται νὰ συνάψουν γάμον. Περὶ αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ ὁποία μάλιστα παραμένει «κρυφῆ», ὡς γράφετε. Τὸ ζήτημα προβλέπεται καὶ ρυθμίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1356 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, βάσει τοῦ ὁποίου κώλυμα γάμου ἐνεκα συγγενείας ἐξ αἵματος ὑφίσταται μεταξὺ συγγενῶν ἐξ αἵματος μέχρι τετάρτου βαθμοῦ. — **Αἶδес.** Εὐκλείδην Κωτσούλαν, Κοιλιάδα. Ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν. — **Αἶδес.** Ἀναστάσιον Παπαδόπουλον. Διὰ τὸ βιβλιόριόν σας θὰ ἐνεργήσωμεν παρὰ τῷ Τ.Α.Κ.Ε. Ζητηθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — **Αἶδес.** Ἰωάννην Φιλιππόπουλον, Καλλιάνιον Γορτυνίας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν ἐκ νέου. Διὰ τὴν συνδρομὴν θὰ σᾶς εἰδοποιήσωμεν ἡμῆς. Ἐπομένως πρὶν λάβετε σχετικὴν εἰδοποίησιν δὲν θὰ ἀποστείλετε χρήματα. — **Αἶδес.** Ἰωάννην Ταλιαδούρον, Ἐλατα Ζαγορίου. Ἐνεγράφητε. Περὶ τῆς χειροτονίας σας εἰδο-

ποιήθημεν τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας. — Αἶδες. Δημήτριον Σπαζοκοίλην, Βαθὺ Σάμου. Ἐνεγράφητε εἰς τὸ Περιοδικόν. Ζητηθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν. — Αἶδες. Δημ. Καλαρᾶν, Χιλιομόδιον Κορινθίας. Τὸ φύλλον θὰ ἔρχεται ἐπ' ὀνόματί σας. Εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς δὲν ἀποστέλλεται ὁ «Ἐφημέριος». — Αἶδες. Χριστόδουλον. Ὡς ἤδη ἐπληροφορήθητε τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον σὰς ἀπασχόλει ἐτακτοποιήθη κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας, κατόπιν προσωπικῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Δωροθέου. Ὡς ἐπληροφόρησε τὴν Α. Μακαριότητα ὁ Πρόεδρος τοῦ Ε.Ε.Σ. δι' ἐγγράφου του, ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ Νοσοκομεῖον Βούλας ἐγένετο καὶ ἀπόλυτον προτίμησιν.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, *Εὐλογημένη πορεία...* — Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ὁ πρῶτος περὶ ἱερωσύνης λόγος (Μετὰφρασις Θεοδόση Κ. Σπεράντσα). — Ἄρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ὁ ἱερός σὴν θεία λατρεία ὡς τελεουργός. — Βασ. Ἡλιάδης, Ὁ ἱερός λόφος τῆς Χάλκης, ἐκεῖ ὅπου ὑποῦται ἡ περίφημη Θεολογικὴ Σχολή. — Ἀνθίμου Θεολογίτου, Τὸ μεγαλύτερον ὄμμα. — Φ. Γιοφύλλη, Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ ἐν Ἀθῶ. — Βασ. Μουστάκη, Κηρύγματα εἰς τὰ Ἀποστολικά Ἀναγνώσματα. — Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου» νὰ ἀπευθύνωνται μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» δι' ὅ,τι τοὺς ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς ἐνδιαφέρει. Θὰ εὔρουν κατανοήσιν καὶ ἐξυπηρέτησιν.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.
Ἵπεύθυνος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδόν.